

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ'	ΤΕΥΧΟΣ 98	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομυιάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
----------	--------------	----------------	--

ΦΟΡΕΣΙΑ ΖΙΤΣΑΣ
Costume de Zitsa

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΛΙΑΜΠΕΗΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Έπίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
τού Πανεπιστημίου Αθηνών
Άκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ίουαννίνων Άρχιεπίσκοπος
Αθηνών καί πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: όδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6599.783

Φωτοστοιχειοθεσία: Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ
Μαυρομιχάλη 7, Άθήνα - Τηλ. 36.36.325

Φωτοπορεία ΕΠΕ
Φειδίου 2, Άθήνα 10678
Τηλ. 36.27.309

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ	ΤΕΥΧΟΣ 98	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομichάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
---------	--------------	----------------	---

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΣΙΣ 1906 - ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ 1934

ΕΙΣΔΟΧΗ "ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΤΩΝ" 1976

ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7 - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛ. 3621.651 - 6599.783

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώσῃ τὴν 19ην Δεκεμβρίου 1984, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 7.30 μ.μ. εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἐλευθ. Βενιζέλου 22 - Ὀμήρου, τὴν δευτέραν κατὰ σειράν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1984-1985.

Κατ' αὐτὴν μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου θά ὀμιλήσῃ ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. **Εὐάγγελος Χρυσός** μέ θέμα:

Ἡ Νικόπολις τῆς Ἡπείρου. Συμπεράσματα καὶ προτάσεις τοῦ Αου Διεθνoυς Συμποσίου.

Θά προβληθοῦν ἐγχρωμες εἰκόνες.

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νά τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴν ἐκδήλωσιν μέ τὴν παρουσίαν σας.

ἽΟ Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

ἽΟ Γεν. Γραμματεὺς
ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

ἽΟ Κοσμήτωρ
ΕΥΘ. ΝΙΚΟΥ

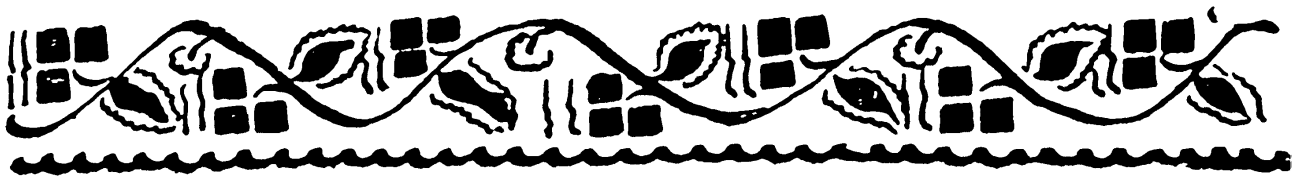

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΟΣ

Ο κ. Ευάγγελος Χρυσός γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη τό 1938, αλλά μέ μακρινή καταγωγή τής οικογένειας του πατέρα του από τό Μέτσοβο καί τής μητέρας του από τό Σούλι. Σπούδασε στά Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης καί Βόννης. Αναγορεύθηκε διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Βόννης (τό 1963) καί Θεσσαλονίκης (τό 1969). Τό 1973 εξελέγη ύφηγητής καί από τό 1977 ύπηρετεί ως καθηγητής τής Ιστορίας Μέσων Χρόνων στό Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Εργάσθηκε ως έφορος του Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών Θεσσαλονίκης καί δίδαξε επίσης στά Πανεπιστήμια Βόννης καί Βιέννης, στην Ορθόδοξη Θεολογική Σχολή του Λιβάνου καί στό Καθ. Πανεπιστήμιο τής Αμερικης στην Ούάσιγκτον. Εξελέγη τρεις φορές έταϊρος του Κέντρου Βυζαντινών Σπουδών Dumbarton Oaks του Πανεπιστημίου Harvard. Έδωσε διαλέξεις σέ πανεπιστήμια τής Αγγλίας, τής Αμερικης, τής Αυστρίας καί τής Γερμανίας.

Στά αντικείμενα τής ιστορικής έρευνας του κ. Χρυσού ανήκουν ή διοικητική ιστορία, ή εκκλησιαστική πολιτική καί οι διεθνείς σχέσεις του Βυζαντίου. Ιδιαίτερα έρευνά θέματα ιστορίας τής Ηπειρου, τόσο στην πρώιμη βυζαντινή έποχή όσο καί στην έποχή του λεγόμενου Δεσποτάτου. Είναι διευθυντής συντάξεως του περιοδικού «Ηπειρωτικά Χρονικά». Στό Α' Διεθνές Συμπόσιο για τή Νικόπολη (23-29 Σεπτεμβρίου 1984) ήταν Γενικός Γραμματεός τής Οργανωτικής Επιτροπής.

ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ «ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ»

Σελίδες από τό βιβλίο τοῦ Καθηγητοῦ
ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ
«Τό χρυσό Ἴωβηλαῖο» 1984

*«Κάλλιστον κλέος τό ὑπέρ πάτρας
θνήσκειν»
(Εὐριπίδης)*

Αὐτά καί ἄλλα «ἀνήσυχα» συνέβαιναν στή Μεραρχία μέχρι τό βροχερό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, παραμονῆς τῆς 28ης Ὀκτωβρίου. Ὁ οὐρανός θέλοντας, ἴσως, νά σεγοντάρη μία ὄχι ἐντελῶς ἀνεξήγητη μελαγχολία, πού εἶχε καταλάβει ὄλους μας τίς μέρες ἐκεῖνες, ἦταν κι αὐτός συννεφιασμένος καί μελαγχολικός.

Στό Ἀρχιατρεῖο εἴμαστε οἱ τρεῖς βοηθοί γιατροί μόνοι, γιατί ὁ Ἀρχίατρος εἶχε πάει στήν Πρέβεζα νά ἐπιθεωρήσῃ τό ἐκεῖ Νοσοκομεῖο.

Τό ἀπόγευμα, λοιπόν, τῆς Κυριακῆς ἐκεῖνης κάναμε βόλτες ἔξω ἀπό τό Στρατηγεῖο, στήν Κεντρική Πλατεία τῶν Ἰωαννίνων, περιμένοντας τόν Ἀνώτατο Γενικό Ἀρχίατρο, πού μᾶς εἶχαν τηλεφωνήσει ἀπό τή Λάρισα ὅτι «ἔρχεται γιά ἐπιθεώρηση καί νά τοῦ κρατήσουμε δωμάτιο».

Τίς ἴδιες βόλτες, στό ἴδιο σημεῖο ἔκαναν τήν ἴδια ὥρα, παρά τήν ψιλή-ψιλή βροχή καί οἱ Διευθυνταί τοῦ I καί III Γραφείου ὁ Ἀντ/χης Λάμπρος Γκαναβίας καί ὁ Ταγ/χης Πότης Πετρουτσόπουλος, Δ/ντής τοῦ III Γραφείου (ἐπιχειρήσεων), πεζικαραῖοι καί οἱ δύο. Κουβέντιαζαν μέ τό κεφάλι κάτω, πολύ - πολύ σκεπτικοί. Πρός τό βραδάκι, ἦρθε ὁ «Ἀνώτατος», τόν πήγαμε στό ξενοδοχεῖο του καί τραβήξαμε στά σπίτια μας γιά ὕπνο. Ἦταν ἕνας ὕπνος βαρύς, δύσκολος, ταραγμένος!

Ἡ νύχτα εἶχε προχωρήσει, ὅταν ἀκούω ἕνα αὐτοκίνητο νά περνᾷ ἀργά κάνοντας ζούκου - ζούκου ἀπό τίς λακοῦβες, πού εἶχε ὁ δρόμος ἔξω ἀπό τό πατρικό σπίτι στήν Πλατεία Βενιζέλου (τότε) καί νά σταματᾷ κάπως μακρύτερα. Ἀκούω σέ λίγο:

— Πόπη! Πόπη!

Σκέφτηκα στήν ἀρχή πώς ὁ Στρατηγός (Κατσιμητρος) ἦ ἡ γυναίκα του

χρειάστηκαν κάτι και ἔστειλε και τό ζητοῦσε ἀπό τά πεθερικά του (τοῦ Στούπη) πού καθόντουσαν στήν ἄλλη γωνία τῆς Πλατείας μας:

Ἄνησύχησα. Ἄλλά και δέν κουνήθηκα ἀπό τό κρεβάτι μου γιά νά μή ξυπνήσω τήν Ὑλγα (τήν ἀδελφή μου) πού κοιμόταν στό ἴδιο μεγάλο δωμάτιο, γιατί μόλις εἶχε ἔλθει μέ τήν κορούλα της ἀπό τήν Καρδίτσα, ὅπου ὑπηρετοῦσε ὡς ἔφορος Καπνοῦ ὁ ἄνδρας της. Ξύπνια ὅμως κι ἐκείνη μου λέει:

— Τί ἔχεις και δέν κοιμᾶσαι; Ὅλο στριφογυρίζεις.

— Ξέρω κι ἐγώ, τῆς λέω!

Και, ὥσπου νά τελειώσω τή φράση νά ὁ γνώριμος ἦχος μιᾶς μοτοσυκλέτας τοῦ Στρατηγείου, πού κι αὐτή, μετά τά ζούκου - ζούκου ἀπό τίς λακκουῖβες, προσπέρασε και σταμάτησε, περίπου ἑκατό μέτρα πιό πέρα ἀπό μᾶς, ὅπως υπολόγισα μέ τό ἀφτί. Ἐκεῖ, σκέφθηκα, κάθετα ὁ Γιῶργος ὁ Μπέγκας, καθηγητής τῶν Μαθηματικῶν στή Ζωσιμαία, και ἔφεδρος ὑπολοχαγός, τότε, ὑπηρετῶν στό II Γραφεῖο (πληροφοριῶν) τῆς Μεραρχίας.

— Θα πεταχτῶ νά δῶ τί γίνεται λέω τῆς ἀδελφῆς. Ντύνομαι βιαστικά και κατεβαίνω στό μισοσκότεινο δρόμο ὅπου ἡ μοτοσυκλέτα ἐπέστρεφε, μέ ἐπιβάτη τό Μπέγκα, ὅπως τό εἶχα σκεφτεῖ.

— Τί γίνεται Γιῶργη;

— Ἐλα, γιατρέ, πᾶμε, ἄρχισε τό γλέντι, ἦταν ἡ ἀπάντηση.

Φθάνουμε στήν Κεντρική Πλα-

τεία, ὅπου ἀντικρῶζω τό κτίριο τῆς Μεραρχίας κατάφωτο (θάταν ἡ ὥρα 5.30 τό πρωί). Ἄνεβαίνω στό Ὑπασπιστήριο και βλέπω τόν Ὑπασπιστή ἀναστατωμένο.

— Τί εἶναι ρέ Δημοσθένη;

— Μᾶς ρίχτηκαν μου ἀπαντᾶ. Τρέξε νά ξυπνήσης τόν Ἀρχίατρο και τό Λεβῆ νά εἰδοποιήσουν τούς Ὑγειονομικούς σχηματισμούς, ν' ἀνοίξουν τούς ἀπόρρητους φακέλους και νά κινηθοῦν ἀμέσως στίς προκαθορισμένες θέσεις, σύμφωνα μέ τό Σχέδιο.

Φεύγω και βγαίνοντας, πέφτω πάνω στό Στρατηγό, ὀρθιο στή μέση τοῦ εὐρύχωρου χώλ νά δίνει διαταγές. Μέ κοιτάζει, κοιτάζει και τούς ἄλλους γύρω και μᾶς κεραυνοβολεῖ.

— Οἱ ἀξιωματικοί εἰς τάς θέσεις των!

— Ἐπιτρέπετε, Στρατηγέ μου:

Καταφατικό νεῦμα!

Τρέχω νά εἰδοποιήσω τόν Κον Ἀρχίατρο και τούς ἄλλους καθώς και τούς Ὑγειονομικούς Σχηματισμούς νά κινηθοῦν.

— Καλῶς! καλῶς!, ἦταν ἡ στερεότυπη ἀπάντηση τοῦ Κατσιμήτρου, ὅταν ἦταν ἱκανοποιημένος ἀπό τούς ὑφισταμένους του.

Καβάλησα ἕνα τρίκυκλο, περάσαμε ἀπό τοῦ Ἀρχιάτρου και τοῦ Λεβῆ και τραβήξαμε ὀλοταχῶς γιά τά βορειοδυτικά τῶν Ἰωαννίνων χωριά, τήν Καρίτσα και τό Ροδοτόβι, ὅπου ἦταν καταυλισμένα τά δύο Ὁρεινά Χειρουργεῖα και τό Νοσηλευτικό Τμήμα.

Στό αεροδρόμιο διέκρινα δίπλα στό δημόσιο δρόμο δύο χαμηλά αντίσκηνα. Τούς ξεσηκώσαμε. Ήταν ό Κώστας ό Κατσίκης, γειτονόπουλό μου στό πατρικό σπίτι, έφεδρος ΄Ανθ/γός Πεζικοῦ μέ μιά διμοιρία καί δυό όπλοπολυβόλα. Ήταν ... ή άμυνα τοῦ αεροδρομίου!

Μόλις άνεβήκαμε στό διάσελο, προσπερνώντας τό Σανατόριο, πού είναι τώρα Νοσοκομεῖο τῆς ΄Ιατρικῆς Σχολῆς, στάθηκα γιά μιά στιγμή. Βαθειά, πέρα πρός τήν Παραμυθιά καί τήν ΄Ηγουμενίτσα, ό οὐρανός φλεγόταν από τίς λάμπεις τῶν κανονιῶν καί τίς εκρήξεις τῶν όβίδων. Ένα πολύ ξεμακρο «μπού, μπού, μπού», «μπού, μπού, μπού», σοῦ πάγωνε τήν καρδιά καί σέ έλουζε μέ ένα παράξενο καί πρωτόγνωρο δέος. Μιά παράξενη ψυχολογία μελλοαιχμάλωτου άν όχι μελλοθάνατου ένοιωσα νά μέ συνεπαίρνει! Γιατί, πρέπει νά τό όμολογήσω, πώς από όλες τίς συζητήσεις, πού κάναμε, πόπολο καί μικροαξιωματικοί, κανείς μας δέν περίμενε ότι θά άντέχαμε μέ ένατομμύρια στρατό, άφθονα σύγχρονα μέσα καί αναρίθμητα αεροπλάνα αὐτοί καί έλάχιστα μέσα έμεῖς. Έτσι πιστεύαμε, γιατί καί όλόκληρη ή Έλλάδα έτσι πίστευε, πλην επαναλαμβάνω, τοῦ Κατσιμήτρου, τοῦ πελώριου στρατιώτη Μαυρογιάννη, ΄Αρχηγοῦ Πυρ/κοῦ, πού είχε οργανώσει τήν άμυνα καί τοῦ τότε Ταγ/χου Π. Πετροτσόπουλου πού διεύθυνε τό Γραφεῖο επχειρήσεων. Όχι όμως καί τοῦ ΄Επιτελάρχου, πού άπηχοῦσε τίς ήττοπαθεῖς, άπόψεις τοῦ

΄Αρχιστρατήγου καί τοῦ Γενικοῦ ΄Επιτελείου του, «φιλεῖ γάρ τό ύπήκοον μιμείσθαι τόν άρχοντα!».

Κατά τίς όκτώ γύρισα στή Μεραρχία όπου ήταν σταθμευμένα δύο λεωφορεῖα τύπου Κ (έτσι είχαν όνομάσει τά λεωφορεῖα, πού είχαν διπλή πόρτα πίσω καί όταν έβγαζες τά καθίσματα γινόταν άσθενοφόρα αὐτοκίνητα). ΄Εφερναν στά Γιάννενα τραυματίες καί γύριζαν στό Μέτωπο μέ κουραμάνα καί άλλα έφόδια. Θα μάς μετέφεραν (τό ΄Επιτελεῖο τῆς Μεραρχίας) στόν πρώτο Σταθμό Διοικήσεως, δεκαπέντε περίπου χιλιόμετρα βορείως τῶν ΄Ιωαννίνων.

Παρακάλεσα τόν ΄Υπασπιστή «νά αναφέρει εκτέλεσιν» καί έφυγα.

Πήγα άμέσως στό σπίτι γιά νά έτοιμάσω, βιαστικά - βιαστικά, τό «κιβώτιον εκτρατείας», ενῶ τά τρία μεγαλύτερά μου άδέλφια έφεδροι βετεράνοι τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ΄Αγώνα (τό 1914 μέ τά διακριτικά τοῦ μαθητοῦ τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς είχε πάει άντάρτης ό Τάσος), τῶν πολέμων μας στή Μακεδονία καί τή Μικρά ΄Ασία κλπ. Εῖχαν καθήσει μέ τά νυχτικά, στά σκαλοπάτια τῆς έσωτερικῆς σκάλας καί μέ παρακολουθοῦσαν κυριολεκτικά «σκασμένοι», πού θάφευγε «τό μικρό» — ήμουνα ό Βενιαμίν τῆς οικογενείας μέ 18 χρόνια διαφορά από τόν πρωτότοκο Βασίλη — ενῶ αὐτοί θά κάθωνται μέ τά χέρια σταυρωμένα, έστω κι άν είχαν στά χέρια τίς προσκλήσεις γιά τήν ενεργό καί τήν παθητική άεράμυνα (έφεδροι λοχαγοί τότε). ΄Αλλά καί

ή "Όλγα δέν ἔμεινε μέ τά χέρια σταυρωμένα!

Μοῦ ... γέμισε τίς τσέπες τῆς χλαίνης μέ κουλούρια γιά ν' ἀντιμωτώπισω μέ αὐτά τούς Ἴταλούς! Ἄς εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη καί τῶν τεσσάρων ὑπέροχων αὐτῶν ἀδελφῶν καί κηδεμόνων μου, ἀπό τότε πού ὁ πατέρας χάθηκε καί ὀρφάνεψα ἀπό 6 χρονῶν!

Ἔτσι ξεκίνησα καί ἔζησα, τόν πόλεμο τοῦ '40, ὅπου ἐφοδιασμένος μέ μιά τετράγωνη καραβάνα (πού χρησιμοποιοῦσα στίς ἐκδρομές μέ τήν «Περιηγητική» καί τήν «Ἵψαίθριο») γεμάτη ὀδοντάγρες κ.τ.τ. «τραβοῦσα δόντια» τήν ἡμέρα καί τριγύριζα τήν νύχτα, μέχρι πέρα ἀπό τά μεσάνυχτα μέ τό «Γρίβα» μου, ἐποπτεύοντας καί διευκολύνοντας τό «Δίκτυο διακομιδῶν» τῆς VIII Μεραρχίας. Μέ δύο χουφτες ἄπλυτη σταφίδα μαύρη στή δεξιά τσέπη τῆς χλαίνης πού ... μόνιμα κόλλαγε καί ἓνα κομμάτι κουραμάνα στήν ἀριστερή. Ὅμως οὔτε καί πού σκεπτόμαστε τότε τί θά φᾶμε καί πῶς θά κοιμηθοῦμε. Τρέχα ἐδῶ, τρέχα ἐκεῖ, τή μέρα μέ τή συνεχή ἀνησυχία τῶν ὑπεριπταμένων Sonoia Marcetti, τῶν Ἴταλικῶν δηλ. βομβαρδιστικῶν, καί τή νύχτα, μέ μόνιμη συντροφιά τά οὐρλιάσματα τῶν λύκων στή μοναξιά τῆς. Τό ἀπερίγραπτα, τό ἄφθαστα ὠραῖο θέαμα τῶν χιονισμένων βουνῶν μέ τίς ἀστροφεγιές, ἀλλά καί τή βροχή, πού ἔμπαινε ἀπό τό λαιμό καί ... ἔβγαινε ἀπό τά πόδια! Καί ... χιόνια, χιόνια, χιόνια, χωρίς ὅμως ποτέ νά συναχθῶ!

«Ἄ νεότας μοι φίλον!»

Εἶχαμε ὅμως καί τά ... ἰλαροτραγικά μέ τίς διακομιδές· Θά διηγηθῶ ἓνα ... ὑγειονομικό! Κάποιο βράδυ χρειάστηκε νά συνοδέψω δύο - τρία ἀσθενόφωρα μέ τραυματίες μέχρι τά Γιάννενα καί νά τούς παραδώσω στό Νοσοκομεῖο Διακομιδῶν πού ἦταν ἐγκατεστημένο σ' ἓνα μεγάλο καινούργιο ἐκπαιδευτήριο τῆς νέας Ζωσιμαίας! Τό διηύθυνε ἀπό μερικές ἐβδομάδες ὁ Ἀρχίατρος μας Ἀμβρόσιος Τσάπος γιὰτί εἶχε ... τσαλαπατηθῆ πολύ μέ τίς ἐπιχειρήσεις τῶν πρώτων ἐβδομάδων καί τόν μετέθεσαν στά Γιάννενα νά συνέλθῃ.

Ἔτσι κάθε πού θά βρισκόμουν στά Γιάννενα - δουλειά μου ἦταν ἡ συνεχῆς μετακίνηση - θά περνοῦσα ὅπωςδήποτε νά τοῦ ὑποβάλω τά σέβη μου καί νά τοῦ πῶ τά νέα τῆς Μεραρχίας μας.

Ἐκεῖνο λοιπόν τό βράδυ μπαίνοντας στό Γραφεῖο του βλέπω καθισμένο δίπλα του ἓνα νεόκοπο Ἀρχίατρο μέ στολή ἀπό καπαρντίνα, γυαλισμένα κουμπιά καί παράσημα.

Ποῦ τόν ξέρω, ποῦ τόν ξέρω αὐτόν, ποῦ τόν ξέρω; Θυμήθηκα. Ἦταν ὁ μακαρίτης Μουτούσης ὁ καθηγητής μου τῆς Ἵγιεινῆς, ὅταν ἔκανα Ἰατρική.

— Καλῶς τόν Ἀλέκο, μέ καλωσορίζει ὁ Τσάπος, (βαριά χλαίνη, μουστάκες καί ... ἀξυρисиές ὁ Ἀλέκος). Μέσ' τήν ὥρα ἤρθες. Ὁ κύριος καθηγητής ἤρθε ἀπό τό Γενικό Στρατηγεῖο νά ἰδῇ τί συμβαίνει μέ τά τόσα

κρυοπαγήματα, πού έχουμε και γιατί δέ χρησιμοποιοῦν τὴν ἀλοιφή.

Ἄκαριαῖα ... ἐπανηγύρισα μέσα μου. Τώρα θά σέ συγυρίσω ἐγώ, πού σοῦ ἀπάντησα σέ ὅλες τίς ἐρωτήσεις καί μοῦ ἔβαλες ἐφτά. Ἄλλά καί πού εἶσαι τοῦ ... Γενικοῦ Στρατηγείου!

— Τά σέβη μου, κύριε Καθηγητά, καλῶς ἦλθατε.

— Γιά πές τε μου, σᾶς παρακαλῶ, γιατί ἔχουμε τόσους κρυοπαγηματικούς; Δέν χρησιμοποιοῦν τὴν ἀλοιφή;

Ἄλλά τί ἦταν νά τό εἶπῃ καί τί ἦταν ἡ «ἀλοιφή»;

Κάποιος μέγάλος πατριώτης εἶχε προμηθεύσει στό Γεν. Στρατηγεῖο μερικές ἑκατοντάδες χιλιάδες κουτιά «ἀλοιφή» πού εἶχε μοιραστῆ σέ ὅλες τίς Μονάδες μέ λεπτομερεῖς «ὁδηγίες χρήσεως».

Ἐλεγαν λοιπόν «οἱ ὁδηγίες» ὅτι ἔπρεπε νά γίνῃ θερμό ποδόλουτρο, νά σκουπισθοῦν καί νά στεγνώσουν καλά τά πόδια καί νά πασαλειφτοῦν μέ τὴν «ἀλοιφή». Αὐτὴ τῆ «λύση» του προβλήματος τὴν «ἔχαψαν» οἱ σοφοὶ τοῦ Γεν. Στρατηγείου καί μᾶς πλημμύριζαν μέ ἀλοιφές, ἀντὶ νά μᾶς στέλνουν μάλλινες κάλτσες καί ἄρβυλα!

Ἄρπαξα λοιπόν τὴν εὐκαιρία καί γιά νά ἐκδικηθῶ γιά τό 7άρι πού πού εἶχε βάλει, ἀλλά καί γιά λογαριασμό μερικῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων πολεμιστῶν, πού ἔπρεπε νά βγάξουν κάθε βράδυ στό χαράκωμα τά βρεγμένα ἄρβυλα, πού δέν ... ἔβγαιναν γιατί εἶχαν μαζέψει καί εἶχαν γίνῃ «ἕνα» μέ

τό δέρμα, νά ζεστάνουν νερό κ.λ.π. κ.λ.π. Ἄν ἦταν δυνατό, καί νά διανοηθοῦμε κάτι τέτοιο πού καί πυγολαμπίδα νά ἔβλεπαν οἱ Ἴταλοί, μᾶς καταιώνιζαν μέ τοὺς ἄπειρους ὄλμους πού διέθεταν. Ἐκεῖ «ἔτρωγε ἡ μύγα σίδηρο καί τό κουνούπι ἀτσάλι» κι αὐτοὶ μιλάγανε γιά ... ζεστά ποδόλουτρα στό χιονισμένο χαράκωμα. Τέλος πάντων!...

— Τίς χρησιμοποιοῦν Κε Καθηγητά, ἀπάντησα.

— Πῶς τίς χρησιμοποιοῦν; Δέν ἀκολουθοῦν τίς ὁδηγίες;

— Νομίζω ὄχι γιατί ἀπό ὅ,τι ξέρω, κάνουν μέ τὴν ξιφολόγχη μιά τρυπίτσα στό κουτί περνοῦν μέσα ἕνα σπάγγο καί τίς χρησιμοποιοῦν γιά νά φωτίζουν τ' ἀντίσκηνα χωρὶς νά τοὺς βλέπουν οἱ ἀπέναντι, γιατί μόλις πού φωτίζουν!

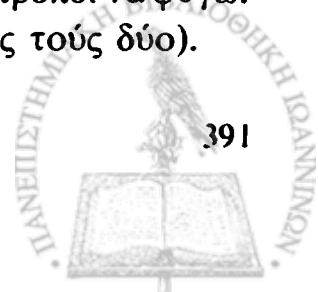
Μέσα του ἔγινε ... ἔξαλλος.

— Μά ἀστειεύεστε, Κύριε Ἄνθυπιατρε,

— Δέν ἀστειεύομαι, Κύριε Ἀρχίατρε καί ὁ καλύτερος τρόπος νά μορφώσετε προσωπική γνώμη, εἶναι - ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε - νά ῥθετε μαζί πού θά φύγω μόλις τελειώσει ἡ παράδοση τραυματιῶν καί τό πρωὶ ἐπιστρέψετε.

— Δέν ἔχω καιρό, δυστυχῶς, αὔριο βράδυ πρέπει νά εἶμαι στό Γενικό Στρατηγεῖο καί νά ἀναφέρω!

— Κρῖμα ... γιατί μιά ἐπίσκεψή- σας ἀνάμεσα στοὺς μαχομένους θά σᾶς ἐπέτρεπε νά μεταφέρετε στό Γ. Στρατηγεῖο ζωντανή τὴν πραγματικότητα. Μέ συγχωρεῖτε, πρέπει νά φύγω. Τά σέβη μου (καί πρὸς τοὺς δύο).

— Γειά σου Άλέκο μου, ήταν ό χαιρετισμός του Τσάπου, πού ήθελε καί κάτι άλλο νά πῆ μέ τό «γειά σου» γιατί είχε ζήσει από κοντά τό δράμα τῶν κρυπαγημάτων.

Διηγῆθηκα τό περιστατικό αὐτό γιατί εἶναι χαρακτηριστικό του πόσο μακριά από τήν πραγματικότητα ζούσε ἡ «Μεγάλη Βρετανία», ὅπως

ἀποκαλούσαμε οἱ του Μετώπου εἰρω- νικά τό Γενικό Στρατηγεῖο.

Πᾶμε τώρα στό τέλος του πολέ- μου, ἀρκοῦμενοι στή μεταφορά του ἡμερολογίου ενός Διμοιρίτη (του κουμπάρου μου Κ.Α.) γιά νά σχηματί- σουμε μιά ἰδέα τῶν φοβερῶν ἐκείνων ἡμερῶν καί νυκτῶν πού ζήσαμε καί πού ἀντιμετώπιζαν οἱ Στρατηγοί μας.

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Ὁδοντιατρικό συνεργεῖο ἐκστρατείας «Μέ τόν μοχλόν ἀνά χεῖρας εἰς ἀναζήτησιν ἀοράτου ριζης» (1940)

(Ἄρχειο Ἄλεξ. Τσουκανέλη)

ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940

ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ
Επιτ. Γεν. Ἐπιθεωρητ. Μ.Ε.

Κεῖνες τίς μέρες ἔβρεχε κι ἔρριχνε ἀπό κεῖνες τίς βροχές πού ξεσποῦν τά χινοπώρια στήν Ἥπειρο καί ξεχνᾶνε νά σταματήσουν. Εἶχαν ἀνοίξει τά οὐράνια καί χυμοῦσαν στή διψασμένη γῆ, σά νά μήν εἶχε δεῖ χρόνια μιά σταλιά νεροῦ. "Ὅλο τό Τάγμα ἦταν καταυλισμένο στόν "Αἷ Θανάση, κάτω ἀπό πανύψηλα πεῦκα ἐκτός ἀπό τόν 3ο λόχο.

Ξημέρωνε Δευτέρα. "Ὅλη νύχτα δέν ἔπαψε νά μᾶς δέρνει πότε ἡ ἀκατάπαυστη βροχή καί πότε ὁ ἀγέρας, πού σήκωνε τίς σκηνές καί τίς ἀνέμιζε σάν παράξενα νυχτοπούλια μέσα στό σκοτάδι. Σωστή θεομηνία ἐκεῖνο τό βράδυ τῆς Κυριακῆς. Τά ἔλατα δέρνονταν ὅλη τή νύχτα, κάθε δρομάκι εἶχε γίνει ρυάκι· χεῖμαρροι κατηφόριζαν ἀπό τίς γύρω πλαγιές, τά ρέματα ἀγκομαχοῦσαν κι οἱ φαντάροι τυλιγμένοι στή μία κουβέρτα δέ σαλεύουν ἀπ' τόν τόπο τους, πού μάταια προσπαθοῦν νά ζεστάνουν. Κάθε τόσο ἀκούγονται τά χλιμιντρίσματα τῶν μουλαριῶν, πού δεμένα σέ μιά χωραφιά ζητοῦσαν τό στεγνό τους παχνί, πού δυό μῆνες πρὶν τά εἶχε πάρει ἀπ' αὐτό ἡ ἐπίταξη. Κατά τά χαράματα σῶπασαν τά στοιχειά τῆς νύχτας καί τίποτε δέ σάλευε, καθῶς ἄρχισε νά

τραβγέται ἀθώρητα τό σκοτάδι. Μονάχα τά ρέματα ἀχολογοῦσαν καί ξεσποῦσαν ἀκατάπαυστα τούς θυμούς τους κι ἀγκάλιαζαν μέ τόν ἀχό τους τή νοτισμένη πλάση.

Σάν ἄρχισε γιά καλά νά ξημερώνει, ἀκούστηκαν τά πρῶτα κανόνια ἀπανωτά, πού φλόμωσαν τόν ἀέρα μέ τό βοητό τους καί τράνταζαν συθέμελα τή γῆ!

Πεταχτήκαμε ὅλοι σαστισμένοι ἀπό τίς σκηνές καί βουβοί ἀγναντεύαμε τόν ὀρίζοντα ψάχνοντας νά διακρίνουμε κάτι πιό αἰσθητό, νά δοῦμε κάτι μέ τά μάτια μας!

Σέ λίγο ἀπλώθηκε μιά παράξενη σιωπή πού σκέπασε τά πάντα μέ τή βουβή της παρουσία. Τό κάθε τι λές κι εἶχε νεκρωθεῖ. Σταμάτησε κάθε ἀνάσα κι ὅλα πέτρωσαν ἀκόμα καί τό νερό πού ἔσταζε σέ χοντρές στάλες, ὅσο εἶχε μείνει στά καπούλια τῶν μουλαριῶν καί στέκονταν κρυσταλλωμένο σέ χοντρούς κόμπους.

Ἐκείνη τή στιγμή νόμιζες πῶς ξεψύχισε τό σύμπαν καί δέν ἀπόμεινε καμιά ζωντανή ψυχή. Ἦταν μιά μυστηριακή στιγμή πού ζεῖ κανεῖς σ' ὄνειρο ἀνυπαρξίας, στό χάος κάποιου ἀπρόσμενου χαλασμοῦ, πού δέ μπορεῖ νά φτάσει ὁ νοῦς καί παίρνει ἀσυναί-

σθητα κάποιες μεγάλες αποφάσεις κι ακολουθεῖ τό δρόμο πού σοῦ ἐπιβάλλει ἀπό τά βάθη τῶν αἰώνων ἡ φωνή τῆς φυλῆς σου.

Ἕνας ἔφιππος ἦρθε λαχανιασμένος καί σκόρπισε τό κάρωμα πού πλανιώταν ὡς ἐκείνη τή στιγμή γύρω μας. Ἀκολούθησε κάποια ἄλλη διαταγή, ὕστερα ἀπό λίγο, κι ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος πετάχτηκε σάν σέ ξύπνημα κι ἀμίλητος κι ὅλο ζωντάνια δέχονταν τό πρόσταγμα κάποιας ἀόρατης ἐπιταγῆς, πού χαλύβδωνε τά νεῦρα καί πύρωνε τό αἷμα στίς φλέβες του.

Ὅλη ἡ μέρα πέρασε σέ μιὰ παράξενη ἀναμονή καθώς ἔφταναν λογῆς λογῆς φῆμες, πού ἀπό στόμα σέ στόμα τῶν φαντάρων μεταμορφώνονταν σέ φανταστικές εἰδήσεις καί φτέρωναν τό νοῦ καί τότε ἀγκάλιαζεν ἡ ψυχὴ μας τούς λιγοστούς φαντάρους πού βρίσκονταν στά φυλάκιά μας, λίγο πιά πέρα καί δέχτηκαν πρῶτοι τήν ὀρμὴ τοῦ ὄχτροῦ μας.

Μ' αὐτὴ τὴν προσμονὴ καί τίς φῆμες πού κυκλοφοροῦσαν ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες πέρασεν ἡ μέρα κρύβοντας τά μουλάργια στά πυκνά πεῦκα, καρτερώντας, πότε νά ξεκινήσουμε. Γιά ποῦ ὅμως; Κανείς δέν ἤξερε. Κεῖνο πού ἦταν βέβαιο καί τό πίστευαν ὅλοι πῶς θά γυρίζαμε πίσω, ἀφήνοντας τὴν Κόνιτσα στή διάθεση τοῦ ἐχτροῦ!

Σουρούπωνε. Ὁ οὐρανός σκοτεῖνιαζε ὅλο καί περισσότερο καί μαῦρα σύγνεφα βουρλίζονταν μακριά στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα πρὸς τὴν Β.

Ἡπειρο σάν σκιαγμένα, πού δέν ἄργησαν ν' ἀφήσουν τίς πρῶτες χοντρές κι ἀραιές στάλες νά πέφτουν στίς φοῦντες τῶν πεύκων πού γυάλιζαν καθώς οἱ ἀστραπές ἄρχισαν ν' αὐλακώνουν τά μεσοῦρανα σάν πύρινα πελώρια φίδια!

Βρισκόμαστε ὅλοι μέσα στό δάσος ἔτοιμοι νά πάρουμε τὸν ἀνηφορικό δρόμο πρὸς τὴ Σουσνίτσα, σύμφωνα μέ τὴ διαταγή, πού μιά ὥρα πρὶν, ἄγνωστο πῶς, κυκλοφοροῦσε ἀπό στόμα σέ στόμα ὡς τοῦ τελευταίου φαντάρου. Ἡ ὥρα περνοῦσε καί ἡ ἀδημονία μᾶς βασάνιζε ὅλο καί περισσότερο κι Ἕνας φόβος παράξενος ξύπναγε μέσα μας κι ἡ ἀγωνία μᾶς συνεῖχε ὅλους. Γιά ποῦ πᾶμε; Ποῦ ἦταν αὐτὴ ἡ Σουσνίτσα; Οἱ ὥρες περνοῦσαν κι ἡ νύχτα εἶχε ἀπλώσει γιά καλά τίς μαῦρες φτεροῦγες τῆς ἐνῶ ἡ βροχὴ ἄρχισε πιά δυνατὴ τώρα νά δέρνει ἀνελέητη τά μουσκεμένα κορμιά μας πού εἶχαν μουλώξει στοὺς κορμούς τῶν πεύκων καρτερώντας ἔτσι νά ξεκινήσουμε.

Γύρω στίς δέκα, μακριά πρὸς τό Πεκλάρι ἄρχισαν νά λαμπερίζουν μέσ στό σκοτάδι μερικά ἀδύνατα φωτάκια πού ἀργοσάλευαν σάν μιὰ βουβὴ λιτανεία. Ἦταν ὁ 2ος λόχος πού ρχόταν γιά νά πάρει μαζί μέ τὴν Πυροβολαρχία καί τά Μεταγωγικά τοῦ Τάγματος τὸν ἴδιο δρόμο πρὸς τὴ Σουσνίτσα. Ὁ πρῶτος λόχος βρίσκονταν ἀπὸ καιρὸ μακριά ἀπὸ τό Τάγμα στή Βούρμπιανη.

Τὴν ὥρα αὐτὴ ἔφτασε ἀνεμόφτερη μιὰ εἶδηση, πῶς οἱ φαντάροι ἀπὸ τό

Σύγκρουση μηχανοκινήτου φάλαγγος

φυλάκιο της Μέρτζανης μαζί με τό λοχαγό τους Γιάννη Ντέτσικα έρχόταν προς έμās. Κ' αλήθεια, ύστερα από λίγο τούς είδαμε νά φτάνουν. Ήταν πρώτοι πού δέχτηκαν τήν επίθεση. Τούς κοιτάζαμε όλοι μέ περιέργεια και ό καθένας μας ήταν έτοιμος νά τούς ρωτήσει για τίς έντυπώσεις, πού είχαν από τήν έπαφή τους μέ τόν έχτρό.

Στίς 11 δόθηκε ή διαταγή για νά ξεκινήσουμε για τή Σουσνίτσα. Ό δρόμος ανέβαινε προς τό βουνό μέσα σ' ατέλειωτες κορδέλες και πανήψυλα έλατα. Κοντά μας, έρχόταν ένα πλήθος από κόσμο πού είχε αφήσει τήν Κόνιτσα από τό φόβο τών Ίταλών. Δημόσιοι υπάλληλοι, ή αστυνομία, διάφορες άλλες υπηρεσίες, τό όρφανοτροφείο, γυναίκες μέ μικρά παιδιά κουκουλωμένα στην άγκαλιά τους για νά τά προφυλάξουν από τή βροχή και τό κρύο τής νύχτας, όλο

αυτό τό πλήθος, ακολουθοϋσε τό Τάγμα πιστεύοντας, πώς κοντά του έβρισκε κάποια ασφάλεια. Οί περισσότεροι από όλους αυτούς δέν ήξεραν πού πηγαίνουν. Έφευγαν για νά αποφύγουν τόν έχτρό, πού όπως διέδιδαν διάφοροι είχε μπει κιόλας στην Κόνιτσα! Η νύχτα ήταν τρομερή και τό σκοτάδι πίσσα μαζί μέ τή βροχή πού όλο και δυνάμωνε για νά ξεσπάσει κατά τά μεσάνυχτα σέ μία φοβερή θύελλα. Δαιμονισμένα μπουμπουνιτά αναταράζανε τό σύμπαν κι οί άστραπέδες έσκιζαν τόν οϋρανό και θάμπωναν τά μάτια σου μέ τήν έκτυφλωτική αναλαμπή τους.

Κανείς δέν ήξερε τό δρόμο πού βαδίζαμε. Σέρναμε τά βήματά μας, σκοντάφτοντας κάθε τόσο, κρατημένοι από τίς οϋρές και τά μπαλτούμια τών ύπομονετικῶν μουλαριῶν. Γύρω μας άχολογοϋσαν οί ρεματιές, πού μέσα από τό άγριο σκοτάδι έδιναν τήν

έντύπωση μανιασμένων θεριῶν, πού μέ ἀνοιχτά στόματα, караδοκοῦσαν νά μᾶς καταπιοῦν στήν ἄβυσσο τῆς νύχτας.

Κάπου - κάπου ἀκούγαμε νά κατρακυλᾶ στό βάραθρο κάτι πού σοῦ ἔδινε τήν έντύπωση πῶς κάποιος ζῶο χάνονταν ἀπό κοντά μας. Κάθε τόσο σταματοῦσαμε χωρίς νά ξέρουμε τό γιατί. Κάποιος μουλᾶρι εἶχε πέσει καί, στενός καθώς ἦταν ὁ δρόμος, ἔκλεινε τό πέρασμα τῆς ἀτέλειωτης σειρᾶς πού ἀκολουθοῦσε. Ἔτσι περιμέναμε ὦρα πολλή ὥσπου νά φορτωθεῖ τό ζῶο γιά νά ξεκινήσει καί πάλι ἡ φάλαγγα, ἐνῶ ἡ βροχή μᾶς ἔδερνε χωρίς ἔλεος. Κάπου - κάπου ἀκουγότανε κλάματα μικρῶν παιδιῶν μέσα στή νύχτα πού σοῦ σπᾶραζαν τήν καρδιά κι ἀκολουθοῦσαν ἀπεγνωσμένες φωνές γυναικῶν, πού δέν ἔβλεπες ἀπό ποῦ ἔρχονται γιά νά δώσεις κάποια βοήθεια.

Βαδίζαμε μέσα σ' αὐτή τήν ἀτέλειωτη νύχτα πού ἀργοῦσε νά ξημερώσει καί μέ μιά βροχή πού ἐπίμονα ὦρες ὀλόκληρες ἔδερνε τά μουσκεμένα κορμιά μας χωρίς οἶκτο!

Γιά μιά στιγμή, ὕστερα ἀπό ὦρες ἀνηφορικό ἀνέβασμα ἄρχισε κάπου - κάπου ἀνάμεσα ἀπό τά ἔλατα ν' ἀσπρίζει μιά λουρίδα τοῦ σκοτεινοῦ οὐρανοῦ καί πῆρε νά γλυκοχαράζει. Ἡ βροχή σταμάτησε κι ἕνα ὀρμητικό ἀεράκι ἄφηνε τίς παγωμένες ριπές του καί μᾶς ἔκανε νά νιώθουμε ἕνα ἀφόρητο κρίο. Βρισκόμαστε στό ψηλότερο μέρος τῆς Σουσνίτσας. Ἄπό δῶ πάνω ἡ θεά ἦταν ἀπερίγραπτη καί τό μάτι σου ἀνεμπόδιστα ταξίδευε στό μακρι-

νόν ὀρίζοντα καί χάνονταν πίσω ἀπό ἄσωστες βουνοκορφές, ὅλες καθώς πρόβαλαν ἐξαῦλωμένες στό νοτισμένο γλυκοχάραμα.

Σάν ξημέρωσε γιά καλά, πήραμε ἕνα κατηφορικό δρόμο πού ξετύλιγε χωρίς βιασύνη τίς ἀτέλειωτες κορδέλες του ἴσαμε νά φτάσει κάτω στίς ὄχτες ὀρμητικοῦ χείμαρρου, πού κυλοῦσε ὄλο θυμό τά θολά νερά του. Στόν κατηφορικό αὐτό δρόμο κάθε τόσο συναντούσαμε ἐδῶ κι ἐκεῖ ριγμένες βελόντζες, πού τίς εἶχαν ἀφήσει οἱ γυναῖκες πού εἶχαν τυλιγμένα τά μωρά τους, ἀβάσταχτες καθώς εἶχαν γίνει ἀπό τό νερό τῆς βροχῆς καί τά κουρασμένα χέρια τους δέν μποροῦσαν πιά νά τίς κρατήσουν. Κοντά στό χείμαρρο παράστεκε ἕνα ταπεινό ἐκκλησάκι, ὁ Ἅϊ Θανάσης τοῦ Ἐλεύθερου. Ἐδῶ σταματήσαμε γιά νά ξανασάνουμε, τσακισμένοι ἀπό τήν ὀλονύχτια πορεία μέσ στή βροχή καί νά στεγνώσουμε τίς μουσκεμένες χλαῖνες μας.

Σέ λίγο οἱ πρῶτες ἀχτίνες τοῦ ἡλίου ἄστραψαν ἀπό τήν πιά ψηλή βουνοκορφή καί ξαχύθηκε ἕνα λαμπερό φῶς π' ἀγκάλιαζε τή βρεγμένη γῆ γιά νά τή ζεστάνει. Ὅλα τώρα πῆραν μιά ἄλλη ὄψη καί ὁ φθινοπωριάτικος ἡλιος χᾶιδε το φωτεινό φύλλωμα τῶν ἐλατιῶν, πού λαμποκοποῦσαν σ' ἕνα χλωρό βελούδινο πράσινο.

Τά κουρασμένα κορμιά μας δέχονταν τώρα τόν ἡλιο σάν ἕνα ἀόρατο χέρι πού στάλιζε ἀνάλαφρα ἕνα μπάλασμα π' ἀπάλυνε τόν πόνο στά κουρασμένα μέλη.

Μά ἂν καταλάγιαζε ὁ πόνος πού ἔδερνε τό κορμί δέ μπορούσε ν' ἀποδιώξει τίς ἔννοιες πού βασάνιζαν τή σκέψη μας καί τήν ψυχή. Μέσα μας φώλιαζε κάποιο κρυφό σαράκι πού τριβέλιζε τό εἶναι μας. Γιατί φεύγουμε; Πού πάμε χωρίς κάν ν' ἀντικρύσουμε τόν ἐχτρό;

Τά ἐρωτήματα αὐτά ἔρχονταν ἀπό κάθε ἀπλό φαντάρο καί ζητοῦσε ἀπάντηση. Τί μπορούσες νά πεῖς σέ κείνον πού ἄφησε πίσω του τό σπιτάκι του καί τή φαμίλια του χωρίς νά ρίξει μιά ντουφεκιά;

Ἔτσι καθώς liaζότανε στόν ἥλιο γιά νά στεγνώσουν ἐδῶ καί κεῖ οἱ φαντάροι ἄκουες νά καταστρώνουν διάφορα σχέδια πού θά κρατοῦσαν τόν ἐχτρό μέ δυό μονάχα πολυβόλα, ἐνῶ ἄλλοι δέν ἔκρυβαν τήν ὀργή τους γιά τήν ἀπόφαση πού πῆραν οἱ μεγάλοι νά ὀπισθοχωρήσουμε. Μέσα στά σχέδια πού λέγονταν ἀπό τούς στρατιῶτες, ὁ Ψευτομίνος ἔτσι τόν ἔλεγαν οἱ χωριανοί του, ἦρθε κοντά μου ὄλο ἀγανάχτηση καί ἄρχισε νά μοῦ ἀναπτύσσει τό στρατηγικό του σχέδιο πού θά κρατοῦσε τούς Ἴταλούς καθηλωμένους. Ὁ Ψευτομίνος ἦταν ἀπό τό Πεκλάρι. Ἐκεῖ εἶχε ἀφήσει τή γυναίκα του καί τά παιδιά του. Ἦταν ἀπαρηγόρητος γι' αὐτό καί μέσα στήν ἀπελπισία του ζητοῦσε νά τοῦ ἐξηγήσω γιατί ὀπισθοχωροῦσαμε, ἐπειδή ἐγώ ἔπρεπε νά ξέρω ἀφοῦ εἶμουν γραμματιζούμενος, ὅπως πίστευε.

Τοῦ ἀπάντησα πώς ἔπρεπε νά πειθαρχήσουμε στή διαταγή, καί πώς κείνοι

πού ἀποφάσισαν τήν ὀπισθοχώρηση κάτι περισσότερο ξέραν ἀπό μᾶς ἀπό ἐπιχειρήσεις καί ἄρχισα νά φορτώνω στήν πλάτη τοῦ ἐπιτελάρχη τῆς VIII Μερ/χίας καί τοῦ στρατηγοῦ μας διπλώματα ἀπό στρατιωτικές Ἀκαδημίες τῆς Εὐρώπης καί παράσημα πού ποτέ τους δέν πῆραν γιά νά καθησυχάσω τόν Ψευτομίνο. Ἐκεῖνος ὅμως ἔμεινε ἀμετάπιστος καί πρόβαλε μέ ἐπιμονή τά σχέδιά του χωρίς νά δίνει καμιά σημασία στά λόγια μου.

Μά καθώς μιλούσαμε φάνηκαν νά ξεμυτίζουν ἀπό ἓνα δρομάκι μερικοί ἄνθρωποι νά ἔρχονται πρὸς ἐμᾶς. Ἦταν πρόσφυγες πού ρχόταν ἀπό τή Μόλιστα καί πηγαῖναν στά Γιάννινα. Ὅλοι τους κάπως φοβισμένοι διηγόταν πώς οἱ Ἴταλοί μπῆκαν στό χωριό καί ὁ 3ος λόχος τοῦ Τάγματός μας πού βρίσκονταν ἐκεῖ ὀπισθοχωροῦσε μπροστά στήν πίεση τοῦ ἐχτροῦ. Ἀκόμα, λέγαν, πώς ἂν ἀκολουθήσουν τήν προέλασή τους κινδυνεύουμε καί μεῖς νά ἀποκλειστοῦμε, ἂν δέν φύγουμε σύντομα γιά τό Ἐλεύθερο. Τήν εἶδηση αὐτή τή μετέφερε ὁ λοχαγός μας Μάνθου στόν Ταγματάρχη Ρήγα, πού κείνη τή στιγμή κατηφόριζε ἀργά καί ρχόταν πρὸς ἐμᾶς. Ἦρεμος ὅπως πάντα ἄκουσε ἀτάραχος τήν πληροφορία καί παρακάλεσε νά τοῦ ψῆσει κάποιος στρατιώτης ἓνα καφέ καθησυχάζοντας τό λοχαγό καί ὄλους πού τόν ἄκουαν.

(Συνέχεια στό ἐπόμενο)

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΔΙΜΟΙΡΙΤΗ

Τοῦ ΕΛΕΥΘ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Συνταγματάρχου π.δ.

Ὁκτώβριος 1940

Ἡ διεθνὴς κατάστασις συνεχῶς ἐπιό. νουῖται. Τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἑλλάδος πυκνά νέφη καλύπτουν, τὰ πράγματα δὲν φαίνονται νὰ εἶναι καὶ πολὺ καλά.

Ἡ Σχολὴ Ἐφέδρων ἀξιωματικῶν Σύρου εἰς τὴν ὁποία εὐρισκόμουν διαλύεται δύο μῆνες πρὶν. Ἡ εἶδησις μᾶς εὐχαρίστησε κατ' ἀρχὴν διότι θὰ ἐτελείωναν τὰ βάσανά μας ἀπ' αὐτὸ τὸ «νησί τοῦ διαβόλου» ὅπως τὸ ὀνομάσαμε ἡμεῖς οἱ μαθητὲς γιατί πράγματι ὑποφέραμε πάρα πολὺ ἀπὸ τὰς πολλὰς ἀσκήσεις.

Λόγω τῆς καλῆς σειρᾶς ὅπου εἶχα μεταξὺ τῶν μαθητῶν — 13ος μεταξὺ 450 — ὀρίζομαι ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς τῶν μαθητῶν Ἠλείου. Ἐβγήκαμε μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου μέχρι πού νὰ συνεπληρώνητο ἡ ἔννεάμηνος φοίτησις τῆς σχολῆς, ὅποτε θὰ ὀνομαζόμεθα ἀνθ/σταί. Τοποθετοῦμαι εἰς τὸ 15ον Σύνταγμα Πεζικοῦ. Φθάνομε εἰς τὰ Γιάννενα στίς 13 8/βρίου. Μοῦ προτείνεται νὰ τοποθετηθῶ ὡς διμοιρίτης εἰς τὸν λόχον τῶν ὄλων.

Δέν ἐδέχθην ἐπροτίμησα τὸν λόχον ἀκροβολιστῶν, γιὰ τὴν ἄρνησή μου αὐτὴ πολὺ πικρὰ μετανόησα. Ἐτοποθετήθην εἰς τὸν 9ον λόχον.

Τὸ σύνταγμα εἶχε φύγει ἀπὸ τὰ Γιάννενα ἦταν εἰς τὰ Κάτω - Σουδενά. Ὅλες οἱ μονάδες ἦταν στά σύνορα, μιά κίνηση πρὸς τὰ κεῖ ὠθοῦσε τοὺς στρατιωτικούς ὄλους. Ὁλος ὁ κόσμος φαινόταν πῶς ἐτοιμάζεται ὁ πόλεμος. Ἀλλὰ δέν θέλαμε νὰ τὸ πιστέψωμε.

Στίς 15 τ.μ. φθάνω εἰς τὸν λόχον μου. Ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ Τσερβάρι. Μὲ ὑπεδέχθησαν πράγματι πολὺ καλά ὄλοι οἱ ἀξιωματικοί. Εἶχα τὴν τύχη μάλιστα ὁ ἓνας ὁ ἀνθ/στῆς ὁ κ. Κ. Ράπτης καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς κ. Ἡρακλῆς Ἐξάρχου νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ Φραστανά. Πολὺ καλοὶ χαρακτήρες.

Ὁ σύνδεσμός μας μὲ αὐτοὺς σὲ ὄλη μου τὴ ζωὴ θὰ μοῦ εἶναι ἀξέχαστος.

Λοχαγεύων ἦτο ὁ ὑπολοχαγὸς κ. Ἀθανασάκης ἀπὸ τὴν Ἄρτα γι' αὐτόν θὰ δοθῇ εὐκαιρία νὰ τὸν κρίνωμε πιὸ κάτω. Ὁ τέταρτος Διμ/τῆς

άνθ/γός κ. Εὐαγ. Μπέλλος φεύγει ἔπειτα ἀπό δύο ἡμέρες καί ἀντικαθίσταται διά τοῦ ἀνθ/γοῦ κ. Ὁ. Βαρδάκη. Ἐπῆρα τήν Βα Διμοιρία.

Μέχρι τās 27 8/βρίου ὁ καιρός πέρασε εἰς τό νά φτιάχνωμε χαρακώματα εἰς τήν περίφημον Γκραμπάλαν καί δῆ εἰς τήν Ψηλοράχην.

Εἰς τās 27 8/βρίου διατασσόμεθα νά ἐπισταθμεύσωμε εἰς τό χωρίο Τσερβάρι, καί εἰς τόν καταυλισμόνθά ἔμεναν μόνον 60 ἄνδρες μέ ἕναν ἀξιωματικόν ἐναλλάξ. Τί εἰρωνία τῆς τύχης, ἐνῶ οἱ φίλοι μας Ἴταλοί ἦταν πάνοπλοι εἰς τά σύνορα καί ἐπερίμεναν τό σύνθημα τῆς ἐξορμήσεως γιά νά κατασπαράξουν τήν ἀγαπημένην μας πατρίδα. Τό βράδυ αὐτό ἐμείναμε οἱ τρεῖς μέ τόν Ἡρακλῆ καί τόν Κώστα εἰς τόν καταυλισμόν γιατί δέν ἐπροφθάσαμε νά βροῦμε δωμάτιο.

28 Ὀκτωβρίου

Εἰς τās 6 τό πρωῖ ἕνας ἀγγελιοφόρος μᾶς ξύπνησε ἀπό τόν εἰρηνικόν μας ὕπνον γιά νά μᾶς ἀναγγεῖλει τήν κήρυξιν τοῦ πολέμου ἀπό τήν Ἴταλία καί νά ἐτοιμάσωμε τόν λόχον γιά πόλεμο.

Τόν εἶχε στείλει ὁ Ταγματάρχης.

Οἱ ἤχοι τῶν τελεβόλων ἐπεσφράγισαν τά λόγια του.

Ρίγη συγκινήσεως καί ἐνός συναισθήματος πού δέν περιγράφεται, ἤρχισαν νά διαρρέουν στό σῶμα μου — Πόλεμος! — Αὐτή ἡ λέξις ἦταν στό στόμα ὄλων. Μέ κάποια δικαιολογημένη νευρικότητα ἐτοιμάσαμε τούς

διμοιρίτες γιά νά πᾶμε στίς ἀποθήκες νά πάρωμε πυρομαχικά καί ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται γιά πόλεμο. Πήγαμε μέσα στό χωριό, ἀφοῦ τά πήραμε ὅλα ἀρχίσαμε νά φεύγωμε ... γιά τήν κυρία γραμμή ἀντιστάσεως.

Οἱ καημένες οἱ γυναικοῦλες μέ δάκρυα στά μάτια μᾶς ξεκινοῦσαν μέ τίς καλλίτερες εὐχές τους.

Ἀρχίσαμε νά πέρνουμε ἀραιούς σχηματισμούς, τά πρῶτα προφυλακτικά μέτρα γιά τά ἀεροπλάνα. Πρὶν ξεκινήσω εἶπα κι ἐγώ μερικά λόγια εἰς τούς ἄνδρες μου καί τά μάτια μου γέμισαν δάκρυα συγκινήσεως.

Τούς εἶδα ὄλους ἐνθουσιασμένους καί ὄλοι ἦταν ἀποφασισμένοι νά πεθάνουν, γιά τόν ἄδικο πόλεμο τῆς Ἰταλίας.

Ὅλοι ἦταν ἔτοιμοι νά χύσουν τό αἷμα τουξ γιά τά σπίτια τους.

Στάς 10 π.μ. φθάσαμε εἰς τήν Γκραμπάλα. Καταυλιστήκαμε προσωρινῶς, μέχρι πού νά κάνωμε ἀναγνώριση. Ἐπειτα ἀπό λίγο πήγαμε γιά ἀναγνώριση στά χαρακώματα. Ὁ Θεός νά τά κάνη χαρακώματα. Ἦταν τά περσινά διότι τα δικά μας δέν προφθάσαμε νά τά τελειώσωμε. Χάρακωμα αἰσχος. Μισό μέτρο ντουβάρι καί ὀλίγο χῶμα. Καμμία κανονικότης. Πεδίον ὀράσεως μηδέν. Ἐβλέπαμε μέχρ τά 50 μ. καί ἔπειτα στά 800 μ. Μία τεράστια νεκρά γωνία.

Μόνον ἕνα καταφύγιο ἦταν εἰς ὄλον τόν λόχον κι αὐτό μόνον γιά τόν λοχαχόν. Οὐδέ ἴχνος συρματοπλέγματος. Αὐτή ἦταν ἡ ὀχύρωσις τῆς περιβοήτου Γκραμπάλας. Αὐτοῦ

ἔπρεπε ν' ἀμυνθῶμεν μέχρις ἐσχάτων καί νά ἀντιμετωπίσωμεν ἕναν στρατόν ἐξωπλισμένον μέ τήν τελευταίαν πολεμικήν λέξιν, στρατόν 8 ἑκατομμυρίων. Ἡ Γκραμπάλα εὐρίσκεται ΒΑ τοῦ Καλπακίου.

Κατά τήν ὥρα τῆς ἀναγνωρίσεως, οἱ ἤχοι τῶν κανονιῶν ὄλοέν καί ἠκούοντο πιό κοντά. Ἦταν μιὰ συναυλία, ὅπου ἄρχιζε ἀπό τήν Κόνιτσα καί τελείωνε στόν Καλαμᾶ Φιλιατῶν. Ὅρισθησαν οἱ θέσεις τῶν διμοιριῶν, κάθε διμοιρία εἶχε μέτωπον 500 μ. περίπου. Ἐάν θέλετε νά μάθετε πόσο μέτωπον πρέπει νά καταλάβῃ σύμφωνα μέ τούς κανονισμούς εἶναι 150 μ. μόνον.

Μόλις ἐπιστρέψαμε εἰς τήν ἔδραν τοῦ τάγματος εὐρήκαμεν τούς πρώτους πού εἶχαν ἔλθῃ ἀπό τίς προφυλακές Ἀηδονοχωρίου. Μᾶς τά παρέστησαν τά πράγματα κάπως τραγικά γιά νά δικαιολογήσουν ἀσφαλῶς τήν παράκαιρον καί ἄτακτον φυγήν τους. Τούς ἀπεμονώσαμε ἀπό τούς δικούς μας γιά νά μή τούς ἀπογοητεύσουν.

Εἰς τας 12,15 στόν ὀρίζοντα φαίνονται τά πρῶτα ἐχθρικά ἀεροπλάνα. Εἶναι δύο. Μέ κυριεῦει κάποιος ἀόριστος φόβος καίτοι εἶναι μακριά:

Περνοῦν ἐπάνω ἀπ' τά Δολιανά. Ρίχνουν τό πρῶτο τους δολοφονικόν φορτίον. Πέφτουν καμμιᾶ δεκαριά βόμβες μέ ἕνα τρομακτικό σύριγμα, πλησίον τοῦ χωριοῦ. Ὁ κρότος τῆς ἐκκρηξέως μου προκαλεῖ τήν πρώτην πολεμικήν φρίκην. Ἐσκοτώθησαν δύο βόδια καί ἕνα παιδάκι μαθητῆς τοῦ Γυμνασίου Πωγωνιανῆς ἀπ' τό

Τσερβάρι. Οἱ ἐχθροί μας ἐκτύπησαν τόν πρῶτον στρατιωτικόν στόχον. Μή σᾶς φαίνεται περίεργον, ὅπου ἀναφέρω τόν βομβαρδισμόν αὐτό ὡς στρατιωτικόν στόχον, διότι μόνον τόν ἄμαχον πληθυσμόν θεωροῦσαν.... στρατιωτικόν στόχον. Εἶναι οἱ Βετεράνοι τοῦ αἵθερος τοῦ Ντοῦτσε.

Εἰς τας 3 τό ἀπόγευμα ἄλλα δύο ἀεροπλάνα ἀπό μεγάλο ὕψος βομβαρδίζουν τό Χάνι - Δελβινακίου ἀνεπιτυχῶς. Οἱ πρόσφυγες ἄρχιζαν νά σχηματίζουν караβάνια πρὸς τά Ζαγοροχώρια. Θέαμα φοβερόν. Ζητοῦσαν προστασία στά βουνά, γιά νά διατηρήσουν τήν τιμήν τους ἀπό τας ὀρδᾶς τοῦ ἐπιδρομέως. Ἐπειτα ἀπό λίγο τό σκότος καλύπτει τήν πρώτην ἐμπόλεμον νύκτα. Εἶναι φοβερόν. Πᾶμε καί καλύπτομε τό χαράκωμα μέ ἀσφάκες γιά νά μπορέσουμε νά ὀλιγοστέψωμε τήν ὀρατότητά του ἀπό τόν ἐχθρόν.

29 Ὀκτωβρίου

Καταφθάνουν οἱ πρῶτες πληροφορίες, φέρουν τούς ἰδικούς μας ὅτι ἐπροχώρησαν ἀπό τήν Κόνιτσα ἀρκετά. Τραγική εἰρωνία, γιατί ἔπειτα ἀπό λίγο ἤρχισαν νά καταφθάνουν οἱ πρῶτοι λόχοι ἀπ' τό Ἀηδονοχώρι.

Ξαφνικά ἀντηχεῖ ὁ ἤχος τοῦ δικοῦ μας πυροβολικοῦ ἀπό τά Κάτω Σουδενά.

Μέ ξάφνιασε καί μέ τρόμαξε. Πρῶτη φορά ἀκούσαμε τό σύριγμα τῆς ὀβίδος. Ἐκανε βολή πρὸς τόν Παλαιόπυργο γιά νά ὑποστηρίξῃ τήν

σύμπτυσιν τῶν προφυλακῶν μας ἀπό τόν τομέα Δρυμάδων.

30 Ὀκτωβρίου

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ στρατιῶτες ἠσχολοῦντο μέ τόν καθορισμόν τοῦ ὅπλισμοῦ καί μέ τήν γέμισιν τῶν γεμιστήρων ὄπλοπολυβόλου ὑποδείγματος 1915.

Τό ἀπόγευμα ἤρχισε νά βρέχη σιγανά. Καί τήν νύκτα αὐτή συνεχίσαμε τό «καμουφλάρισμα», τοῦ χαρακώματος. Ἡ βροχή δυναμώνει, πᾶμε νά κοιμηθοῦμε στίς σκηνές. Ἡ δική μας πλημυρίζει ἀπό νερό. Πέρασαμε τήν πρώτη μαρτυρική νύκτα ἄϋπνοι καί βρεγμένοι. Εἶπα μή χειρότερα.

Ἀλλά δέν ἤξερα πῶς θά ἦταν καί ἄλλες χειρότερες.

Ἀπό πολύ πρωτῆ ἀκόμη μᾶς ξάφνισε ὁ ἦχος τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, ἀμέσως ἀνεβήκαμε ἐπάνω στό παρατηρητήριον τοῦ λόχου νά δοῦμε τί συμβαίνει. Εἶδαμε καθαρά τίς ἐκκρήξεις τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ πλησίον τῆς λίμνης Ζαραβίνας, ἀκούσαμε καί τούς ἦχους τῶν πολ/λων καθαρά. Ὁ ἐχθρός μᾶς πλησιάζει, οἱ δικοί μας συμπτύσσονται, ἔτσι ἦταν τό σχέδιον τοῦ ἐπιτελείου. Μέ κατέλαβε κάποιος ἀπροσδιόριστος φόβος. Ὅχι ἀπό δειλία. Ἀλλά ἔτσι εἶναι. Εἶναι τό βάπτισμα τοῦ πολέμου. Ἀσφαλῶς τό ἴδιο ἀντιλαμβάνονται καί οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοί.

(Συνέχεια στό ἐπόμενο)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Στήν Τοεπούνα Ἀργυροκάστρου (1940).

Οἱ Γιατροί κ. Βακόλας - Ἀλ. Τσουκανέλης. Μέσα στή σκηνή ὁ Παπαλάμπρος ἔκοβε παγωμένα δάχτυλα. Ἐξω τό φοβερό δῆλημα γιά τούς ἐπόμενους: Ἐδῶ τά δάχτυλα ἦ στά Γιάννινα ἀπό τό κότσι;

(Ἀρχεῖο Ἀλεξ. Τσουκανέλη)

- Ἀρσάκειον

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ - ΔΩΡΗΤΕΣ ΚΑΙ «ΜΕΛΗ ΕΠΙ ΖΩΗΣ» ΤΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ (1836-1867)

Τοῦ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπό τ' ἀνέκδοτα πρακτικά Γενικῶν Συνελεύσεων καί Διοικητικῶν Συμβουλίων τῆς «ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας», πού τήν ἀρχική της ἐπωνυμία ἀπερρόφησε τό γνωστό σ' ὄλο τόν Ἑλληνισμό κατόπι «Ἀρσάκειο» εἶχα σταχυολογήσει κατά τήν ἐκεῖ μακρά ὑπηρεσία μου (37 χρόνια) πληροφορίες, πού ἀναφέρονται σαφῶς, σέ Ἡπειρώτες, τοῦ Ἑλληνικοῦ τότε Βασιλείου, ἀλλά καί σέ Ἡπειρώτες τῆς ἀποδημίας, πού εἶχαν ἐνδιαφέρον γιά τήν ἐκπαίδευση καί

τήν πρόοδο τῆς πατρίδος τους.

Τά ὀνόματα τά συνοδεύουν συχνά ἡ ἰδιαίτερη πατρίδα τῆς καταγωγῆς τους, οἱ τίτλοι τους. Ἡ ἀναζήτηση αὐτῆ τῶν ἀποδήμων Ἡπειρωτῶν ἐνδέχεται νά ἐνδιαφέρει τοὺς τοπικούς ἱστοριογράφους, πού ἀνασχηλώνουν τήν ἱστορία τῶν μικρῶν τοπικῶν πατρίδων. Οἱ Ἡπειρώτες αὐτοί ἀναφέρονται σάν Ἑταῖροι ἢ Μέλη, πού συνεισφέρουν «ἕκαστος τό κατά δύναμιν» γιά τοὺς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας.

1840 Ἀναστάσιος Μανάκης Ἰ. Κολέττης	ἀπὸ Ἑπειρο μέ τόπο διαμονῆς τήν Ἀθήνα Ἦ γνωστός Ἑπειρώτης πολιτικός πού φέρεται σάν «ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Α.Μ. Τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος εἰς Γαλλίαν - Παρίσια». Στή στήλη τῶν χρη- ματικῶν εἰσφορῶν ἀναγράφεται «Μηδέν»
Ἰωάν. Δούμας	Ἐμπορος στήν Ὀδησσό. Τό 1846 ἀνακη- ρύσσεται εὐεργέτης τῆς Ἐταιρείας
1839 Νικόλ. Στουρνάρης	Στήν Ἀλεξάνδρεια. Προσφέρει «ἄπαξ» Δρχ. 400 καί μετὰ τοῦ κ. Τοσίτσα δρχ. 2.000 διὰ τήν οἰκοδομήν»
1840 Ἀκ. (;) Ἀβερόβ	Στήν Ἀλεξάνδρεια προσφέρει δρχ. 150 καί δρχ. 50 διὰ τήν οἰκοδομήν
Πέτρος Στροῦμπος	Ἀπό Ζαγόρι τῆς Ἑπείρου. Δικηγόρος Ἀθηναί
Ἰωάν. Μουσατζας	Μπαρῶνος ἀπό Τσεπέλοβον Ζαγορίου στό Ἰάσιον
1841 Γεώργιος Πρινάρης	Ἰατρός Ἑπειρος Ἀθηναί. Πρόκειται γιά τόν ἐκ Καλαριτῶν. Γ. Πρινάρην πού στα κατοπινά χρόνια ὑπηρετεῖ τό Ἰδρυμα τῆς Φιλεκπ. Ἐταιρείας σάν Ἰατρός καί ἔπειτα σπή Διοίκηση τῆς καί καθ. Πανεπιστημίου Ἑπειρος. Λογιστής Ἐλεγκτικῆς Συνεδρί- ου - Ἀθηναί
Ἰωάν. Προῖχος	Ἀπό Ζίτσα Ἰωαννίνων. Τέκτων Ἀθηναί.
Νικόλ. Γλήνης	Τό «τέκτων» τότε μέ τή σημασία τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἡ ἀορίστως τεχνικοῦ
1840 Παπανικόλαος	Ἀπό Ζίτσα Ἰωαννίνων. Ἠγούμενος στό «Βουκουρέστιον»
Παρθένιος Μπρατιάνος	Ἀπό Διπαλίτζα. Ἠγούμενος στό «Βουκου- ρέστιον»
Ἀναστάσιος Φιλίτης	Ἀπό Ζίτσα Ἰωαννίνων. Συνήγορος Βου- κουρέστιον
1841 Ἰωάννης Θεοδώρου	Ἐμπορος Ζαγοραῖος - Βουκουρέστιον
1836 Πέτρος Παναγιώτου	Ἀπό Λάμποβον Ἰωαννίνων. Στρατιωτικός καί Χειροῦργος εἰς Λαμίαν. Πρόκειται γιά τόν γνωστό σπή Ἐπανάσταση ἐμπειρικό Ἰατρό
1841 Ἰ. Γ. Σεμιτέλος	Ἑπειρος. Φοιτητής - Ἀθηναί
Γεώργ. Σταύρου	Ἰωάννινα. Ὑπάλληλος Ἀθηναί εἶναι ὁ κατόπι Διοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης (Ἀκολουθεῖ)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Οι μαθηταί τῆς
τελευταίας τάξεως
τῆς Ζωσιμαίας τό
1949 μέ τόν
Φιλολόγόν τοῦς
Καθηγητήν Εὐαγ.
Πρίτσον.

Πασχαλιά στίς Πάδες (1936)

Ὅρειβάτες μετ' ἀνάβαση στό Σμόλικα:

Ἀπ. Βερτόδουλος, Μ. Σήρτας, Κλ. Στάρας, Δ. Σαλβαρά, Γ. Μπέγκας,
Μαρτίνης.

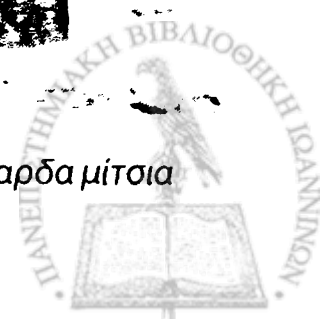
Στό Γαρδίκι Τεπελενίου (1940)

(Αρχείο Άλεξ. Τσουκανέλη)

Ο άλησμόνητος Γ. Τσίτος μέ ὄμιλον άξιωματικῶν στά Καρδαμίτσια

(Αρχείο Άλεξ. Τσουκανέλη)

ΤΙ ΑΦΗΝΕΙ ΣΤΗ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ Ο ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

Στέφ. Στεφάνου - Κείμενα Ἐλευθ. Βενιζέλου

Πρόεδρον Ἡπειρωτ. Ἐταιρείας καί τά Μέλη τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου της

Ἀποτέλεσμα τῶν κόπων καί μόχθων καί ἐπιτοπίων ἐρευνῶν περιοδεύοντας ἀνά τήν Ἡπειρο καί ἰδία τήν Θεσπρωτία ἐπί πενήνταπενταετίαν γιά τή συγκέντρωση καί διάσωση τοῦ ἱστορικοῦ παραδοσιακοῦ καί λαογραφικοῦ ὑλικοῦ ἀπό τήν παλαιοντολογική ἐποχή μέχρι καί τῶν τουρκικῶν χρόνων, τό ὅποιο μέρα τή μέρα χάνεται, ἦταν ἡ συγγραφή πονήματος μέ τίτλο:

ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΑ ΘΡΥΨΑΛΑ ΣΥΝΤΡΙΜΙΑ ΚΑΙ ΧΑΛΑΣΜΑΤΑ

ἀποτελούμενου ἐκ τριακοσίων εἴκοσι πέντε (325) μεγάλων σελίδων, κόλλας ἀναφορᾶς, μέ κεφάλαια «παλαιοντολογία, προϊστορία, ἱστορικοί χρόνοι, Ρωμαιοβυζαντινή ἐποχή, τουρκοκρατία καί ἀναλυτικότερα:

Οἱ ἀρχαιοτήτες της Θεσπρωτίας

Ἐπειδή δέ ἡ διδασκαλική σύνταξη πού λαβαίνω δέν ἐπαρκεῖ, οὔτε κανένα ἄλλον πόρο ἔχω, γιά τήν ἐκδοση τοῦ τόσο πολύτιμου ἱστορικοῦ ἔργου ἀποτείνομαι σε Σᾶς παρακαλώντας ὅπως βοηθήσετε κατ' οἰονδήποτε τρόπο, ἀκόμη καί διά τῆς συστάσεως προσώπων καί ὀργανι-

σμῶν στούς ὁποίους μπορῶ νά καταφύγω, συσταίνοντάς με, γιά τήν ἐκδοσὴ αὐτοῦ.

Μετά τιμῆς
ὁ συγγραφέας
Σπῦρος Μουσελίμης

Ἐνας τυχαῖος διάλογος μεταξύ ἐπιθεωρητῆ Δημοτικῶν σχολείων καί μαθητῆ γυμνασίου μ' ἄνοιξε τά μάτια καί μ' ἔσπρωξε νά γυρίζω χρόνια τή Θεσπρωτία καί κυρίως τή μεταξύ Ἀχέροντα καί Καλαμᾶ, νά περπατάω κάμπους καί βουνά Γκρεμούς καί φαράγγια καί στενά μονοπάτια πού τσακίζεται κι ὁ λαγός, ἄλλοῦ νά πέφτω, νά σπάζω χέρια καί πόδια, κι ἄλλοῦ ν' ἀνηβαίνω τσαρκιές, νά κατεβαίνω σέ τρύπες, νά ψάχνω τά σπήλαια γιά σταλαχτίτες καί κατοικία τῶν πρώτων ἀνθρώπων, ν' ἀνασκαλεύω λιθοσωριές καί χαλάσματα, νά ἰδρῶνω φορτωμένος τ' ἀναγκαῖα τοῦ δροματάρου, ν' ἀνάφτω καί νά καίομαι καταμεσήμερα στό λιοπύρι τοῦ καλοκαιριοῦ, νά κοιμᾶμαι στό ὕπαιθρο, στήν κρύα δροσιά τῆς νύχτας, γιά νά γνωρίσω τίς ἀρχαιότητες, τά σκέλεθρα τῆς Ρωμαϊκῆς γενοκτονίας καί τοῦ χρόνου τ' ἀλλοιώματα, τοὺς τύμβους τῆς ζωῆς τῶν προγόνων. Νά τίς ἐρευνῆ-

σω, νά τίς περιγράψω μαζί μέ τήν τοπική έποχιακή καί άποφθεγματική περιβολή τους κατά τό χρόνο τής επίσκεψής μου, κι από μένα νά τίς μάθουν κι οί ἄλλοι πού δέ θάχουν τήν ἄδεια ἢ τήν ὄρεξη νά τίς περπατήσουν.

Ἐπίλογος

Ἦταν θερτής μήνας. Μεσημέρι. Φιλοξενούμενοι ὁ ὑποφαινόμενος μέ τόν ἐπιθεωρητή τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῆς περιφέρειας στό σπίτι κάποιου φιλόξενου νοικοκύρη σέ χωριό τῆς Λάκκας Σουλίου.

Ἐκεῖ πού τρώγαμε στόν ἥσκιο μεγάλου πριναριου τῆς αὐλῆς, αὐγά πηγανισμένα μέ τυρί, τό συνηθισμένο πρόχειρο φαγητό τῶν χωρικῶν, νά σου κι ἔρχεται ὁ γυιός τοῦ οἰκοδεσπότη, παλληκάρι δεκάξηδέκα ἐφτά ἐτῶν.

Ἐπιθεωρητής ρωτάει τόν οἰκοδεσπότη μέ τόν ὁποῖο συντώγαμε, γιά τό παλληκάρι.

- Παιδί μου εἶναι, ἀπαντάει. Πηγαίνει στό γυμνάσιο. Εἶναι στήν τρίτη τάξη.

Τά γυμνάσια τότες εἶχαν τέσσερες τάξεις. Προηγούνταν τά σχολαρχεῖα μέ τρεῖς τάξεις.

- Ἐπειδῆ τό γυμνάσιο, συνέχισε ὁ σπιτονοικοκύρης, τοῦτες τίς μέρες πῆγε ἐκδρομή στήν Κέρκυρα ὁ γυιός μου δέ θέλησε νά πάει κι ἦρθε στό σπίτι.

Γιατί δέν ἀκολούθησες τούς ἄλλους μαθητές, στρέφεται πρὸς τόν νέο ὁ ἐπιθεωρητής, δέ σ' ἀρέσουν οἱ ἐκδρομές;

- Οὐχ, ἀπαντάει περιφρονητικά ὁ νέος, ὅποτε θέλω καβαλάω τό μουλάρι τοῦ πατέρα καί πάω. Αὐτό ἦταν ὄλο.

Εἶχε βγάλει τό δημοτικό σχολεῖο, τό σχολαρχεῖο καί μ' ἓνα χρόνο τέλειωνε καί τό γυμνάσιο καί δέν ἤξερε, δέν εἶχε μάθει ἀκόμα πῶς ἡ Κέρκυρα στήν προσκεφαλή τῆς Θεσπρωτίας περιβάλλεται ἀπό θάλασσα, εἶναι νησί.

- Ὅριστε! ἀποτείνεται θυμωμένα πρὸς ἐμένα ὁ ἐπιθεωρητής, διδάσκετε τά παιδιά γιά τά Ἰμαλαῖα καί τά στέλλετε μουλάρια καβάλα στά μουλάρια στήν Κέρκυρα.

Ἐπιθεωρητή ἡ παρατήρηση τοῦ Ἐπιθεωρητή καί δίκη ἡ ἀγανάχτησή του. Διδάσκονται τά παιδιά στά σχολεῖα τίς ξένες χῶρες καί δέν ξέρουν τί εἶναι πίσω ἀπό τή ράχη τοῦ χωριου τους.

Ἐπὶ τοποθετήθηκα δάσκαλος στή Φροσύνη Σουλίου - Μή σᾶς φανεῖ παράξενο τά περισσότερα παιδιά δέ γνώριζαν τή ζάχαρη, τό πετρέλαιο κι ἄλλα καί χρειάστηκε νά κάνω ἐποπτική διδασκαλία γιά πράγματα πού νόμιζα πῶς δέν ἔχουν καν ἀνάγκη διδασκαλίας. Ἡ φτώχεια κι ἀνέχεια ἦταν τόση πού τό λάδι στά λάχανα ἔπεφτε ὄχι ἀπό τή βίγλα τῆς λαδερῆς, οὔτε μέ τό κουτάλι μετρούμενες κουταλιές ἀλλά σταξιές κι ἄρταινε τό φαγητό, μιά, δύο, τρεῖς, πέντε.

Ἐπὶ πλοῦτος, ἐκεῖ καί εὐημερία, μόρφωση καί πολιτισμός.

Παραμυθιά 1978

Σ.Μ.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ

Τά πρωτόζωα τῆς Βριτζάχας
Τά στρείδια τῆς Ἀρτοπούλας
Τό Ψάρι τοῦ Πετουσιοῦ
Οἱ σαλίγκαροι τοῦ Σκανδάλου καί τοῦ
Βουβοποτάμου
"Όπλα τῆς λίθινης ἐποχῆς
Ἀποτυπώματα ἐρεικοειδῶν
Σπήλαια

ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΑ

Τό σπήλαιο τοῦ Ἀετοῦ
Τό σπήλαιο τῆς Κίκας

ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ

Ἡ ἀκρόπολη τῆς Ἐφυρας
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Κύπερης
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Κορώνης
Ἡ ἐξαφανισμένη ἀκρόπολη τῶν Βραχα-
νῶν

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΧΡΟ- ΝΩΝ

Ἡ ἀκρόπολη τῆς Ἀγίας Κυριακῆς
Ἡ ἀκρόπολη τοῦ Πύργου τοῦ Ραγίου
Ἡ ἀκρόπολη τοῦ Πολυνερίου
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Σκάλας τοῦ Ζωριάννου
Ἡ ἀκρόπολη τοῦ Λεμικοῦ τοῦ Τσαμαντᾶ
Ἡ ἀκρόπολη «Πύργος» τοῦ Γαρδικιοῦ -
Φιλιατῶν
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Ρεβενῆς
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Παλιοσδίνας
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Βερενίκης
Ἡ ἀκρόπολη «Κάστρο» τῆς Παραμυθιάς
Ἡ ἀκρόπολη τῆς Βέλλενης
Ἡ ἀκρόπολη «Γαλατᾶς» τῆς Παραμυθιάς

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΣΤΡΑ

Τό κάστρο τοῦ Σεβαστοῦ
Τό τεῖχος τῆς Λίπας
Τό κάστρο τῆς Ἀγορᾶς
Τό κάστρο τῆς Ἀσφάκας

ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙΟΥ

Τό κάστρο τῆς Φροσύνης
Τά Ἑλλένικα τοῦ Μαμάκου
Τό ἐπί τοῦ Κουγκίου ἀρχαῖο κάστρο
Τό κάστρο τοῦ Καστριοῦ Ντάγ
Τό κάστρο τῆς Ἀγίας Ἐλένης
Τό Καστέλλι τῆς Παλιόπαργας
Τό κάστρο τῶν Κιμμερίων
Τό τεῖχος τοῦ Μάντουκα
Τό κάστρο τῆς Βουλγάρας
Τό Τζενάρι τῆς Μαζαρακιᾶς
Τό κάστρο τοῦ Γκρικοχωριοῦ
Τό Παλιόκαστρο τῆς Μαζαρακιᾶς
Τό κάστρο τοῦ Μαλακινοῦ
Τό κάστρο τῆς Βερβίτσας
Τό κάστρο τῆς Νούνεσης
Τό κάστρο τῆς Δράμεσης
Τό κάστρο τῆς Σιαμαρίζας
Τό κάστρο τῆς Καλλιθέας
Τό Παλιόκαστρο τῆς Ἀράχωβας
Τό τοῦ Μαυρουδιοῦ
Τό κάστρο τῆς Λιντίσδας
Τό κάστρο τῆς Λειᾶς
Τό κάστρο τοῦ Κάτου Ζαλόγγου
Τό κάστρο τοῦ Πάνου Ζαλόγγου
Τό κάστρο τῆς Σαλινίκης

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΣΤΡΑ ΕΞΩ ΤΟΥ ΘΕΣΠΡΩΤΙ- ΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Τό κάστρο τοῦ Καλοχωριοῦ
Τό κάστρο τῆς Ψήνας
Τά δύο κάστρα τῆς Ἀετόπετρας
Ἀγοροπωλησιές τῆς Ἀετόπετρας
Τό Παλιόκαστρο τῆς ἤ - Μηνᾶ

Τό καστρί τῆς Βραστοβᾶς
Τοῦ Κύρκα τ' Ἄλωνι
Τό Καστρί τοῦ Ἄνθοχωριῦ
Τό Καστρί τῆς Ἀρτοπούλας

ΑΡΧΑΙΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Ἑλλα
Ἡ Πόλη τῶν Κιμμερίων
Ἐφυρα (Κίχυρος)
Πανδοσία
Βουχαίπιο
Ἐλάτεια ἢ Ἐλάτρια
Βατία
Δυμόκαστρο
Παναός
Θεσπρωτικό Ἴλιο
Τιπάνη
Φυλάτες
Φανωτή

ΑΡΧΑΙΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΕΞΩ ΤΟΥ ΘΕΣΠΡΩΤΗ- ΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ὀρωπός
Ἡ πόλη τοῦ Ριζοβουνιῦ
Φυλάκη
Τέκμωνα
Κέφαλος ὁ Μολοσσός, Χάροπας ὁ Θε-
σπρωτός

ΑΡΧΑΙΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Τέσσαεροι ἀρχαῖοι οἰκισμοί τῆς περιοχῆς
Ἐλαῶνα
1. Σελιό
2. Ἀσκηταριό
3. Γκουσμπάνι
4. Ἄλωνάκι
Δράμεση
Προντάνι
Πηγάδι τοῦ Μεσοβουνιῦ
Μπογδανά (τά)
Μουζακάτες

Καρτέρι
Μακρυχώρα
Αύλότοπος
Μπογδάνο
Κουγκίου
Βυθυκούκκι
Ἡ οἰκισμός τῆς Φασκομηλιᾶς
Ἡ οἰκισμός τῆς Στάρας

ΑΡΧΑΙΑ ΦΥΛΑΚΙΑ

Τό χῆσιμα τοῦ Καλαθηκιῦ
Τό χῆσιμα τῆς Κλεισοῦρας
Τά λιθάρια τῆς Μονοβύζας
Τό Καστρί τῆς Πλακωτῆς
Ἡ Βίγλα τῆς Κεραμίτσας
Τό χῆσιμα τοῦ Φατηριῦ

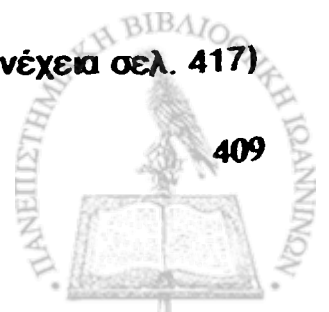
ΦΡΥΚΤΩΡΙΕΣ

Ἡ φυκτωρία τοῦ ὄρμου τ' Ἄλωνακιῦ
Ἡ φυκτωρία τῆς Σίδερης

ΙΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ

Τό μαντεῖο τῆς Δράμεσης
Ἡ πέλεκης τῆς Ριζανῆς
Τό νεκρομαντεῖο τῆς Ἐφυρας
Τό Μάρμαρο
Τό ἱερό τῆς Πρωτομαντίλας
Τό ἱερό τοῦ κάστρου τῆς Ἀσφάκας
Τά δύο ἀρχαῖα ἱερά τῆς Κορώνης
Ἡ ναός τῆς Περασεφόνης
Οἱ δύο ἀρχαῖοι ναοί τοῦ Δυμόκαστρου
Τό ἱερό τῆς Φασκομηλιᾶς
Τό ἱερό τῆς Λακκιᾶς τῆς Ἀσβεσταριᾶς
τῆς ἀρχαίας Τιπάνης
Τό Ἑλληνικό
Τό ἱερό τῆς Λυγιᾶς
Τό ἱερό τοῦ Ἐλευθερίου
Τό ἱερό τῆς Γουργιάνιστας (ἔξω τοῦ
Θεσπρωτικοῦ χώρου)

(Συνέχεια σελ. 417)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ

Εισήγηση Προέδρου Ἡπ. Ἐταιρείας. Ἀλεξ. Χ. Μαρμπούλου στήν ὁμιλία τῆς 7.11.84.

Δημήτρης Σαλαμάγκας ὁ περιλειπόμενος τῶν Ἰωαννίνων

Ἡ Ἡπειρωτική Ἐταιρεία κάνει ἀπόψε ἔναρξη τῶν ὁμιλιῶν τῆς τῆς περιόδου 1984-1985.

Ὁμιλητής τῆς ἀποψινῆς βραδυᾶς εἶναι ὁ Δημοσθένης Κόκκινος πολυτάλαντος καί καταξιωμένος ἀπό τό ἔργο του. Διηγηματογράφος, δοκιμιογράφος, Ποιητής, Κριτικός, Ζωγράφος καί πασιγνώστος Ἐκδότης τοῦ λογοτεχνικοῦ καί Λαογραφικοῦ Περιοδικοῦ «Ἡπειρωτική Ἔστια» τῶν Ἰωαννίνων.

Ἡ «Ἡπειρωτική Ἔστια» εἶναι τό μακροβιώτερο μετά τή «Νέα Ἔστια» Ἑλληνικό Περιοδικό πού ἀπό τό 1952 ἀποτελεῖ λίκνο τῆς σύγχρονης Ἡπειρωτικῆς Γραμματείας.

Ὁ φιλολογικός κύκλος τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἔστιας» στό Γιάννινα μοιάζει μέ τόν κύκλο τοῦ Νουμᾶ στό νεώτερα Ἑλληνικά Γράμματα ἀπ' ὅπου ἔχουν τήν ἀφετηρία τους πολλαί σύγχρονοι Λόγιοι Ἡπειρωτες.

Σέ δύο ἄξονες στηρίχθηκαν τά πνευματικά Γιάννινα καί γενικά ἡ Ἡπειρος τά

τελευταία τριάντα χρόνια, στήν Ἐταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, τοῦ Φρόντζου καί στήν «Ἡπειρωτική Ἔστια» τοῦ Δημοσθ. Κόκκινου.

Καί ἂν τό πνευματικό ἔργο τῆς πρώτης μᾶς καλεῖ νά τό ἀποθαυμάσουμε μέ τήν προτροπή ἔρχου καί ἴδε ἡ «Ἡπειρωτική Ἔστια» ἀκτινοβολεῖ στήν Ἡπειρο, τήν Ἑλλάδα καί τό Ἐξωτερικό μέ τά συμπαθῆ - ἑκατοντάδες - τεύχη τῆς πού καταφθάνουν ὅπου τῆς Γῆς πνευματικοί Ἡπειρωτες φέροντες ἀπεφθῆ τήν Ἡπειρωτική τους ταυτότητα.

Δημιουργός αὐτοῦ τοῦ συνεχοῦς ἀνανεουμένου ἔργου εἶναι ὁ χαλκέντερος, ὁ πολυπροικισμένος Δημοσθένης Κόκκινος.

Ἐξ ἄλλου ὁ τιμῶμενος ὑπέρ οὐ τό ἀποψινό φιλολογικό μνημόσυνο Δημήτρης Σαλαμάγκας εἶναι ὁ κορυφαῖος τοῦ κύκλου τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἔστιας. Παρακαλεῖται ὁ πνευματικός ἀδελφός Δημ. Κόκκινος νά «προσθῆ» στό ἀποψινό φιλολογικό μνημόσυνο.

CURRICULUM VITAE Τοῦ Ὁμιλητῆ Δημοσθ. Κοκκίνου

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος γεννήθηκε τό 1929 , στή Νεραΐδα Τζουμέρκων καί διαμένει μόνιμα στά Γιάννινα, τιμώντας τήν Ἡπειρο καί δίνοντας μιά ξεχωριστή ἀκτινοβολία στήν μεγάλη πνευματική της παράδοση. Γιατί, εἶναι ἕνα μεγάλο μέγεθος στά σύγχρονα ἑλληνικά γράμματα, καθιερωμένος καί ἀγαπητός, δυναμικός καί πολύ γνωστός, ὄχι μονάχα στή χώρα μας, ἀλλά καί διεθνῶς. Ποιητής, πεζογράφος, κριτικός, θεατρικός συγγραφέας καί ζωγράφος, συνιστᾷ μιά φωτεινή ἔπαλξη τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας. Μέ ἀγῶνες καί ὄραματισμούς γιά τήν πνευματική της αὐτονομία, ἀλλά καί μιά ἀπ' τίς ἀναντίρρητες μαχόμενες παρουσίες στόν πανελλήνιο πνευματικό χῶρο. Ἔχει μιά θητεία τριάντα πέντε χρόνων στά γράμματα καί ἀγωνίζεται γιά τόν καινούργιον ὀρίζοντα πού ἀναζητοῦν οἱ ἄνθρωποι τοῦ αἵωνα μας. Ἐκδίδει καί διευθύνει τό λαμπρό καί μοναδικό στό εἶδος του περιοδικό «Ἡπειρωτική Ἑστία», (βραβευμένο ἀπ' τήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, μέ μεγάλο κῦρος διεθνῶς καί μέ ἐπαφή μέ ὅλα τά μορφωτικά πνευματικά καί ἐπιστημονικά Ἰδρύματα Εὐρώπης καί Ἀμερικῆς) καί πρωτοστατεῖ, πάντα ἀπ' τίς πρῶτες

γραμμές γιά τήν γενικώτερη ἔθνική μας κουλτούρα, γιά τήν πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς ἐπαρχίας, ἀλλά καί γιά τήν δικαίωση τῶν ἀγῶνων, τῶν θυσιῶν καί τῆς προσδοκίας τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἐνώπιον τῆ μετάβασής μας στόν αὐριανόν οἰκουμένικόν κόσμον.

Ἀκόμα, εἶναι πρωτοπόρος, μαχητικός καί συμμετέχει σέ ὅλες τίς κινήσεις, τόσο ἐδῶ, ὅσο καί στό ἐξωτερικό, πού ἔχουν ὡς ἀντικείμενον τόν σημερινόν ἄνθρωπο καί τό μέλλον του. Ἔλαβε μέρος σέ πολλά πνευματικά καί ἐπιστημονικά συνέδρια εἴτε ὡς προσκεκλημένος εἴτε ὡς ὑπότροφος, σέ διάφορες χῶρες, ἔδωσε πολλές διαλέξεις, συνεντεύξεις, ὀμιλίες καί ὑπερασπίστηκε τά δίκαια τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς ἐπαρχίας, ὄχι μονάχα στόν τόπο μας, ἀλλά καί στά διεθνή συνέδρια, στίς συνδέσεις καί στίς ἐπίσημες ἀποστολές ἢ ἐπαφές του στό ἐξωτερικό. Ἡ προσφορά του, καταξιωμένη καί δικαιωμένη, καλύτει ἕναν εὐρύτατον χῶρον κι ἔχει μιά λαμπρή ἐπιφάνεια καί κῦρος, πού κατατάσσει, τόν Δημοσθένη Κόκκينو, ἀνάμεσα στίς πύθ ἀντιπροσωπευτικές μονάδες πού ἀγωνίζονται γιά ἕνα καινούργιο μήνυμα μέ ἑλληνικό ὑπόστρωμα καί οἰκουμένη συνείδηση. Ἀκόμα, κοντά σ' ἄλλα, ἐπιτελεῖ κι ἕναν πρωτοφανῆ γιά τά ἑλληνικά δεδομένα ἄθλο, τόσο μέ τήν ἐκδοση τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας» ὅσο καί μέ τήν προσωπική του ἀνάλωση, σέ ὅλες σχεδόν τίς κινήσεις, γιά τήν πνευματική μας ζωή. Συνδέεται μέ τό σύνολο τῶν πνευματικῶν καί καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων, δίνει διαλέξεις σέ ὁλόκληρη τήν Ἑλλάδα, ὀργανώνει ἐκθέσεις καί ἀντα-

ποκρίνεται πρόθυμα σέ κάθε σοβαρή έκδήλωση.

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, μαζί μέ τήν πνευματική του προσφορά, ἔχει παράλληλα καί μιá ξεχωριστή θέση στήν δημοσιογραφική οἰκογένεια, τόσο στόν ἀθηναϊκό, ὅσο καί στόν ἐπαρχιακό τύπο, ὅπου ὑπηρετεῖ κάπου τριάντα καί παραπάνω χρόνια. Μέ συνείδηση αὐξημένης εὐθύνης, μέ προσωπικό ὕφος, ἐκφραστική πληρότητα καί εὐρύτητα σκέψης, δίνει ἕναν ἰδιαίτερο τόνο περιωπῆς, ἀνόθευτης εὐγένειας, λαμπροῦ ἤθους, καί ὑψηλή στάθμη ποιότητας, προσόντα γιά τά ὁποῖα τιμήθηκε, πρῶτος, μεταξύ των τεσσάρων, ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα, σά σαράντα χρόνια τοῦ περιοδικοῦ τύπου, σέ παγκόσμια κλίμακα.

Τό ἔργο τοῦ Δημοσθ. Κόκκινου, μέ ἔντονο προσωπικό ὕφος δίνει νέες διαστάσεις στήν ὄραση καί στήν ψυχή τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, πρᾶγμα πού τόν τοποθετεῖ μεταξύ των μετρημένων, στή διεθνή κουλτούρα, πνευματικῶν ἀνθρώπων πού πάσχουν ἀνιχνεύοντας γιά τό καινούργιο μήνυμα καί πού ἔχουν ἕνα ἀκατάλυτο χριστιανικό ὑπόστρωμα. Εἶναι ἀναγνωρισμένο, ἐκτεταμένο καί, κατά τίς πιό ἔγκυρες ἀξιολογήσεις τόσο ἀπό δικούς μας ὅσο καί ἀπό ξένους, προσφέρει μιá κατάκτηση γιά μιá θεώρηση καί μιάν ἀποκαλυπτική αἴσθηση, πέρ' ἀπ' τά σχηματικά δεδομένα καί τήν συμβατική ἀντίληψη. Ἀνανεώνει τήν γλώσσα, σέ βάθος καί κρατάει τήν μέθη ἀπ' τήν ποίηση καί τήν ἀπελευθέρωση ἀπ' τήν αἰχμαλωσία τῶν ὑλικῶν μεγεθῶν, δίνοντας ἕναν ποταμό μέ ὄνειρα πού κατακλύζει τά κείμενά του, ἐνῶ ἀνταποκρίνεται

στό αἶτημα καί τήν ὑπαρξιακή ἀγωνία τῶν καιρῶν μας. Ἔτσι, μεταφράστηκε στά Γαλλικά, στά Ἀγγλικά, στά Πολωνικά, στά Ἰταλικά, στά Ρουμανικά ὅπου τελευταῖα τιμήθηκε ἰδιαίτερα μέ εἰδική πρόσκληση καί φιλοξενία ἀπ' τήν Ἑνωση Ρουμάνων Συγγραφέων, στά Ἰσπανικά, στά Οὐγγρικά, στά Γερμανικά, στά Βουλγαρικά, στά Ρωσικά, στά Πορτογάλικά, ἐνῶ θεατρικά του ἔργα ἔχουν σταδιοδρομήσει στά Γαλλικά καί Ρουμανικά.

Θεωρεῖται ἀπό τούς πλέον ἐπαναστατικούς στήν πεζογραφία, τό θέατρο, τήν ποίηση καί τήν κριτική σκέψη καί ἀποτελεῖ τήν πλέον ἀντιπροσωπευτική πνευματική ἐκφραση τῆς ἐπαρχίας. Εἶναι πρωτόπορος, μαχητικός δίκαιος, ἀδέκαστος καί συμμετέχει σέ πολλές πνευματικές ὀργανώσεις καί προσπάθειες. Εἶναι μέλος τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, τῆς Ἑνώσεως Συγγραφέων καί Δημοσιογράφων Τουρισμοῦ, τῆς Ἑνώσεως Ἰδιοκτητῶν Περιοδικοῦ Τύπου καί πολλῶν ἄλλων σωματείων. ἔχει τιμηθεῖ μέ πολλά βραβεῖα καί διακρίσεις καί μεταξύ αὐτῶν, μέ τό Μεγάλο Βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τό Διεθνές Βραβεῖο τῶν Γαλλικῶν Γραμμάτων μέ Ἀργυροῦν Μετάλλιο τοῦ Μπάρντ τῆς Γαλλίας καί, τέλος, εἶναι ὁ ποιητής πού μᾶς ἔδωσε, στήν ἐποχή τούτη τῆς δίνης μέσ' στόν σπασμένο καθρέφτη καί τίς βαρεῖες νεφώσεις, τήν βιβλική καί χριστιανικήν εἰκόνα τῆς συζύγου ὡς «νύμφη καί Ρεβέκα

καί μοναχή παρθένα
ἐστεμμένη κυματόεσσα θάλασσα
νεράϊδα μέ τήν ἀξίνα
καί τό κανάτι στόν ἀγρό.

«Σιακάδες» κατ' ανάγκην!

Μιά φορά οι Τουρκαλβανοί ἐξ αιτίας μιᾶς τοπικῆς ἀναταραχῆς πιάσανε ὅλους τούς παπάδες καὶ τούς μουχτάρηδες τῆς περιοχῆς καὶ τούς πήγανε στό Δέλβινο γιά ἀνάκριση. Ὅταν ἦλθε ἡ ἀράδα τοῦ Παπαφῶτου τῆς Πόβλας ὁ Τοῦρκος ἀνακριτῆς τόν κοιτάξε ἀπό τόν πάτο ὡς τήν κορφή καὶ τόν ἐθαύμασε γιά τή λεβεντιά του καὶ τόν ρώτησε:

– Πῶς σέ λένε;

– Παπαφῶτο. μέ λένε τοῦ ἀπολογήθηκε

– Καλά τό Παπᾶ τό βλέπω, τό Φῶτο εἶναι τό μικρό, τό μεγάλο σου ὄνομα πῶς τό λένε; τόν ματαρωτάει ὁ Τοῦρκος.

– Στούμπανος! τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Παπαφῶτος. Κι ὁ Τοῦρκος τότε τοῦ εἶπε:

– Ἄπό παπᾶς, ὦρέ Παπαφῶτο, ἀπάνω ἀπό τό κεφάλι μου! Δέν τό ἔχω ματαῖδεϊ, ὦρέ, τέτοιο ἄλλο παπᾶ λεβέντη! Ἄπό τό Στούμπανος, ὦρέ παπᾶ, σοί μπριτς οὔτε ἓνα παρά δέν κάνει!

– Καί σένα, ὦρέ Τοῦρκε, ποιό εἶναι τ' ὄνομά σου;

– Σελήμ Γκεσοῦλης, ὦρέ παπᾶ, τοῦ ἀπάντησε ὁ Τοῦρκος. Καὶ τοῦ εἶπε κι ὁ Παπαφῶτος μέ τήν ἀράδα του:

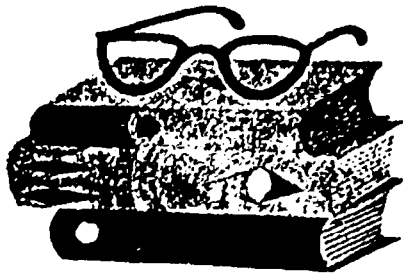
– Ἄπό Σελήμης, ὦρέ Τοῦρκε, κάτι πάει κι ἔρχεται. Ἄπό Γκεσοῦλης, Σελήμη μου, μπριτς καί σένα, γιατί ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί αὐτό τό ὄνομα τό φωνάζουμε στά σκυλιά! Γιά νά καταλάβεις λέμε: Κό Γκεσοῦλ καί κὸ Γκεσοῦλ!

Ταράχθηκε ὁ Τοῦρκος κι ἔγινε θηρίο ἀπ' τό θυμό του καὶ στό λεφτό ὁ Παπαφῶτος ἀκούμπησε τό χέρι του χαϊδευτικά στήν πλάτη του, γιά νά τόν καταπραῖνει καὶ τοῦ εἶπε:

– Σιακάδες (ἀστεῖα) λέω, ὦρέ Γκεσοῦλ ἔφεντ' σιακάδες λέω ἀγᾶ μου καὶ τόν βάρεσε κάνα δύο φορές φιλικά στίς πλάτες ξακαρδισμένος τάχα στά γέλια. Καὶ ὁ Τοῦρκος κάνοντας τό ἴδιο κι αὐτός κάνοντας δηλ. τήν ἀνάγκη φιλοτιμία, εἶπε στόν Παπαφῶτο γελώντας:

– Ἄφεριμ, ὦρέ Παπαφῶτο! Ἄφεριμ! καὶ τόν βάρεσε κι αὐτός δύο φορές στίς πλάτες.

(Ἄπό τό βιβλίον πού ἐκδίδεται «Ἄλλοτινά κι ἀξέχαστα» τοῦ Γιώργου Κούνδουρου).

Αλ. Σ. Τσουκανέλη Καθηγητοῦ τῆς Ὀδοντιατρικῆς,
ΧΡΥΣΟ ΙΩΒΗΛΑΙΟ (Ἐναμνήσεις, ὅπως τὰ ἔζησα)

Σέ μιά πολύτιμη γιά τό λεπτό της γούστο καί τήν ἀπαράμιλλη καλαισθησία της ἔκδοση κυκλοφοροῦν τά «Ἀπομνημονεύματα, ἐξήντα ἐτῶν, τῆς ζωῆς καί ἐπιστημονικῆς δράσης τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀλέξανδρου Τσουκανέλη

Τί δέν θά μπορούσαμε νά ποῦμε γιά τό βιβλίο αὐτό πού ἄλλοῦ εἶναι ἐμβριθῆς ἱστορική μελέτη, ἄλλοῦ διδαχή καί τό καθῆκον μας στήν πατρίδα (στράτευση, πόλεμος 1940, φυγή γιά τή Μέση Ἀνατολή) καί σέ ἄλλα σημεῖα ἕνας πραγματικός «τύμβος ἀνάμνησης» τῶν ἐπιδιώξεων καί τῆς ἀφοσίωσης στήν ἐπιστήμη, πού ὁ συγγραφέας του στάθηκε ἀξιόλογος ὅπωςδῆποτε λειτουργός της.

Γράφονται «Ἀπομνημονεύματα» ἀπ' ὅσους ἐκορύφωσαν τήν ἐπίδοσή τους σέ μιά κατεύθυνση κι ἔχουν ἐξασφαλίσει τό προνόμιο της ἱκανοποίησής τους, πού δέν ἦταν εὐκόλη. Τά αἰσθήματα καί οἱ θέσεις τους σάν ἀρετές πού τούς ἐχαρακτήριζαν, δέν ἐχρησίμευσαν γιά τήν ἀνάδειξή τους. Τό βάθος τῆς ἐπίτευξής της τό ἔκτισαν οἱ ἀγῶνες τους. Αὐτούς πού διεξήγαγαν κατά ἰταμῶν καί ἀπροσχημάτιστων σφετεριστῶν τῶν ἐπιδιώξεών τους μέ χαμερπεῖς ἐνέργειες, πού εἶχαν τήν ἀντανάκλασή τους εἰς βάρος τοῦ κύρους τῶν ἀνωτάτων ἰδρυμάτων μας.

Τό «Χρυσό Ἰωβηλαῖο», ὅσο τό προχωρεῖς στίς σελίδες του τόσο σοῦ κεντρίζει τήν περιέργεια ὄχι μόνο γιά νά παρακολουθήσεις μιά φωτεινή φυσιογνωμία ἑνός διαπρεποῦς Γιαννιώτη μέ τήν ἐξέλιξη πού σέ κάθε φάση τῆς ζωῆς τῆς δίδει, ἀλλά καί γιά νά πειστεῖ ἀπό τί σκληρό ἀτσάλι στέκει πάντοτε μπρός μας ἡ κακοήθεια, ἡ ἐξαγορά τῶν συνειδησέων, ἡ ἐξάτμιση κάθε δεσμοῦ φιλίας καί στά ἀνώτερα ὑποτιθέμενα πρόσωπα.

Τό βιβλίο ἔτσι ἔχει φῶς, ρίχνει προβολεῖς σέ τομεῖς πού δέν ὑποπτευόμαστε καί ἀφήνει διαυγή τή διδαχή του, πέραν τῆς γλαφυρῆς καί θαυμάσιας ἐξιστόρησής του.

Πρόσθετα παρέχει καί Ἡπειρωτικά τεράστιο ἐνδιαφέρον πότε μέ τό σκηνικό τῶν χώρων πού μνημονεύει, προσώπων πού γνώρισε καί γενικά μνηιῶν τῆς ἱστορίας τους.

Μιχ. Κ. Πετρόχειλος

Συνεχίζεται ή αποστολή διαφόρων βιβλίων για τή βιβλιοθήκη τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας.

Θερμές εὐχαριστίες πρὸς τοὺς εὐγενικοὺς ἀποστολεῖς.

Καταχωρίζομε τὰ βιβλία πού λάβαμε.

- Δωρεά τῆς Λέσχης Φιλελευθέρων Ἀθηνῶν.

1) Ἐλευθερίου Βενιζέλου: Τά Κείμενα. Ἐπιμέλεια καί ἱστορικά ὑπομνήματα Στεφ. Ι. Στεφάνου. Τόμοι Α, Β καί Γ. Ἀθήναι 1981.

2) Ἐλευθερίου Βενιζέλου: Πολιτικά ὑποθήκαι. Ἐπιμελεία Στ. Ι. Στεφάνου. Τόμοι Α καί Β. Ἀθήναι 1969.

3) Ἐλευθέριος Βενιζέλος: Πλαστουργός Ἱστορίας. Βιογραφία ἀπό τόν Στεφ. Ι. Στεφάνου. Ἀθήνα 1977.

- Ἐκδόσεις Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας Κερκύρας.

Δελτία τῆς ἀνωτέρω Ἑταιρείας ἀπό τόν ἀριθμό 6 μέχρι καί 19 τῶν ἐτῶν 1969—1982.

Βιβλία ἀπό συγγραφεῖς.

— Γεωργίου Μ. Κόρδα: Οἱ προφῆται εἰς τό χρονικόν τῆς ἀλώσεως τοῦ Δούκα. Ἀθήναι 1981.

— Λένας Παπᾶ: Σκοτεινός θάλαμος. Ποιήματα. Ἀθήνα 1979.

— Λαμπρίδη Χρυσοστόμου: Ἱστορικό ὕδρευσης Συνδέσμου Κοινοτήτων Βερενίκης - Δόβλας — Φτέρης Ζαλόγγου καί Πολυδρόσου Ἠπείρου ἀπό πηγές Λαμπανίτσας, Ἐλαταργιάς 1972-1982. Ἀθήνα 1984.

Βιβλία ἐκ δωρεᾶς Οἰκογενείας Θεοδ. Πάσχου

— Γεωργίου Κ. Γάγαρη: Δωδώνη Ἠπειρ. Ἡμερολόγιον. Ἔτος Δεύτερον 1899. Ἐν Ἀθήναις.

— Κώστα Α. Παπαγεωργίου: Ἡ παιδεία στήν Ἠπειρο 1204-1950. Κέρκυρα 1950.

ΠΕΛ. ΟΙΚ.

Ἐολοκληρώθηκαν

Τά Κείμενα Ἐλευθερίου Βενιζέλου

Ἡ «Λέσχη Φιλελευθέρων - Μνήμη Ἐλευθερίου Βενιζέλου μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι βγῆκε καί ὁ τέταρτος καί τελευταῖος τόμος τῶν «Κειμένων Βενιζέλου, ἐπιμελεία τοῦ ἰδιαιτέρου του γραμματέως Στεφ. Στεφάνου».

Τά Κείμενα (ἀγορεύσεις στή Βουλή, λόγοι, ἐξω ἀπό τή Βουλή, ἄρθρα στίς ἐφημερίδες, λόγοι σέ διεθνή συνέδρια καί ἄλλα) διαγράφουν ὀλόκληρη τήν

κοσμογονική περίοδο τῆς σύγχρονης Ἱστορίας μας, ἀπό τό 1910 ἴσαμε τή δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ. Κάθε λῆμμα συνοδεύεται ἀπό μιά ἐμπεριστατωμένη ἱστορική καί ἐπεξηγηματική τοποθέτηση.

Ἐπιπλέον, τό σύνολο τῶν Κειμένων δένεται ἱστορικά μέ περιγράμματα, ἔτος πρὸς ἔτος, γύρω στά κυριώτερα ἐθνικά καί πολιτικά γεγονότα τῆς ὥρας ἐκείνης.

Σέ ἀνταπόκριση δέ πρὸς τίς ἀπαιτή-

σεις τῆς σύγχρονης ιστορικής τεχνικῆς, ἡ διαδρομὴ τῶν γεγονότων πού συνθέτουν τὸ ἱστορικό «βάθος» τῶν Κειμένων Βενιζέλου, εἰκονογραφεῖται καὶ ἐποπτικά μέ ἔγχρωμες εἰκόνες (800 περίπου) τῆς ἑλληνικῆς καὶ διεθνούς ἐπικαιρότητας.

Στὸ σύνολο, ἡ ἔκδοση τῶν Κειμένων Βενιζέλου εἶναι μιά πρωτότυπη καὶ συγχρονισμένη ἐκδοτικὴ ἐπίδοση. Οἱ τόμοι τῆς μέ τὸ βαρὺ, πολυτελές τους δέσιμο, ἔχουν ἐξασφαλισμένη τῆ θέση τους στὴν ἑλληνικὴ βιβλιοθήκη.

Ἄλλὰ πέρα ἀπ' αὐτό, τὰ «Κείμενα Βενιζέλου» θὰ ἀποτελέσουνε, κατὰ κοινὴ ἀναγνώριση, σταθμὸ στὴν μελλοντικὴ ἐξέλιξη τοῦ πολιτικοῦ μας βίου.

Μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐκδόσεως τῶν Κειμένων Βενιζέλου ἐτοιμάζεται καὶ εἰδικό ἀναμνηστικὸ Μετάλλιο. Γιά πληροφορίες στό τηλέφωνο 32-21-254.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

(Ἐκδόσεις Σελ. 409)

- Τὸ παλάτι τοῦ Μορφέα
- Ἡ ἀρχαία Στύγα
- Τὸ Νυμφαῖο τοῦ Πύργου Ραγίου
- Ἐπίγραμμα βράχος τοῦ Ἀσταβεταίου
- Ἐπίγραμμα βράχος τοῦ Δυμοκάστρου
- Τὸ Λιθάρι τοῦ Μεγα - Λάκκου

ΤΥΜΒΟΙ

- Ἐπίγραμμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας
- Ἐπίγραμμα τῆς Ναρκίσσου

ΤΑΦΟΙ

- Σπήλαια - Νεκροταφεῖα
- Μυκηναϊκοὶ τάφοι
- Φρεατοειδεῖς τάφοι
- Οἱ φρεατοειδεῖς τάφοι τῶν Μουζακάτων

- Ἐπίγραμμα τῶν τάφων
- Πυθαγόρειοι τάφοι
- Λήκυθοι
- Λαξευτικοὶ τάφοι
- Ἐπίγραμμα τῆς Γλυκῆς
- Τὸ σεντούκι τοῦ Σπαθαριοῦ
- Μαυσωλεῖα
- Τὸ μαυσωλεῖο τοῦ Δυμοκάστρου
- Κιβωτιόσχημοι τάφοι
- Ἐπίγραμμα τῶν τάφων

ΑΡΧΑΙΑ ΛΙΜΑΝΙΑ

ΥΔΡΕΥΣΕΙΣ

ΡΩΜΑΙΟΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΑΣΤΡΑ

Κασνέτσι

- Τὸ κάστρο τοῦ ἀγίου Δονάτου τῆς Παραμυθιάς
- Τὸ κάστρο τῆς Νέας Εὐροίας
- Τὸ κάστρο τῆς Παλιοσδίνας
- Τὸ Βυζαντινὸ κάστρο τοῦ Πολυνερίου
- Τὸ κάστρο τῆς Κιάφας τοῦ Σουλιῶ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόσκληση σὲ ὁμιλία	385
Βιογραφικὰ τοῦ Ὁμιλητῆ	
Ἐπίγραμμα Σ. Τσουκανέλη. Ἐπίγραμμα τῆς Ἡπειρωτικῆς «Βασιλίδος»	387
Γιάννη Σαραλή. Ἐπίγραμμα τῶν ἀναμνήσεων τοῦ Τάγματος Κονίτισης	393
Ἐπίγραμμα Σπυροπούλου. Τὸ ἡμερολόγιο ἑνὸς διμοιρίτη	398
Ἐπίγραμμα Χ. Μαρμποπούλου. Ἐπίγραμμα τῶν εὐεργέτων - δωρητῶν τῆς Φ. Ἐταιρείας	402
Σπῦρος Μουσελίμης καὶ τὸ ἔργο του	406
Φιλολογικὸ μνημόσυνο Δημ. Σαλαμάγκα. Δημοσθ. Κόκκινος	410
Ἐπίγραμμα τῶν ἀνέκδοτων	413
Μιχ. Πετρόχειλου. Βιβλιοκρισία	414
Βιβλιογραφία	415

